

«Жаңа тарихи кезеңдегі Қазақстанның өзекті міндеттері»

Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаевтың Қазақстан халқына Жолдауы

Қадірлі отандастар!
Құрметті Құрылтай депутаттары
және Үкімет мүшелері!

Бүгін мен Мемлекет басшысы ретінде Қазақстан халқына дәстүрлі Жолдауымды жариялаймын. Бұл Жолдаудың мәні де, мазмұны да айрықша.

25 қазанда ұлттық мерекеміз – Республика күнін атап өттік. Осы күні Егемендік туралы декларация қабылданды. Біз дербес ел болу жолында батыл қадам жасадық. Көп ұзамай Тәуелсіздік туын биікке көтеріп, елдігіміздің іргесін бекіттік.

Міне, биыл қасиетті Тәуелсіздігімізге 35 жыл толып жатыр. Бұл тарихи меженің ұлт шежіресінде алатын орны бөлек.

Биыл наурыз айында халқымыз мемлекеттігіміздің негізгі тірегі – Конституциямызды қабылдады. Бұл тұтас еліміз үшін тарихи мән-мағынасы терең оқиға болды.

Конституцияны бірнеше ұрпақтар арасындағы қастерлі келісім деп атауға болады. Өйткені Конституцияда Қазақстанның қазіргі бітім-болмысы мен болашақтағы бейнесі нақты айқындалды.

Азаматтарымыз жаппай қолдаған Конституция 1 шілдеде заңды күшіне еніп, еліміздің саяси жүйесінің түбегейлі жаңғыруына, жаңа билік институттарының құрылуына үлкен серпіліс берді. Жұртымыз жарқын болашаққа бастайтын ауқымды жұмысты атқаруға белсенді түрде кірісті.

Ел өміріндегі тарихи өзгерістердің барлығы халықтың көз алдында болып жатыр. Бұл мәселе аса маңызды болса да, көп сөз айтудың қажеті жоқ деп ойлаймын.

Бүгін мен еліміздің әлеуметтік-экономикалық жағдайын жақсарту жөніндегі ойларыммен бөлісемін, алдағы мақсат-міндеттерге тоқталамын.

Ашығын айтсақ, бүгінде тәуелсіздігіміз

бен егемендігімізді қорғауға қатысты барлық мәселе әлі толықтай шешімін тапқан жоқ. Бұл – алдымызда көптеген өзекті міндет тұр деген сөз.

Жұмысты ойдағыдай орындау үшін, ең алдымен, бүкіл қоғамымыз тату болуы керек. Бірлік пен келісім болмаса, ешқандай реформа және ілгерілеу болмайтыны айдан анық.

Қазір жаһандық сын-қатерлер әлдеқайда қауіпті сипат алған кезде қоғамымызда талап

пен тәртіпке басымдық беруіміз қажет.

Қазіргі таңда әлем елдері арасында ақылға қоныссыз жалған айыптаулар, астыртын тектіретестер күшейді, ал алпауыт, ықпалды мемлекеттердің арасында жаппай өзара сенім дағдарысы пайда болды.

Бақылаусыз, жүйесіз көші-қон ағындары әлдеқайда көбейді, бұл бірнеше еуропалық елдің қауіпсіздігіне үлкен зиян келтіргеніне көзіміз жетті.

Біріккен Ұлттар Ұйымының абырой-беделі үлкен тоқырауға ұшырады. Халықаралық құқықтың құндылығы төмендеп кетті. Қысқасы, қазіргі әлем бұлңғыр дәуірге аяқ басты, оның келешегі қандай болатыны туралы саясаткерлер мен сарапшылар арасында біртұтас пікір жоқ.

Күллі әлем жұртшылығы аласапыран кезеңде өмір сүріп жатыр десек, артық болмас. Мұндай күрделі, болжамсыз ахуал

«қырғи-қабақ соғыс» кезінде де болмаған еді.

Дәл осындай құбылмалы заманға қарамастан, Қазақстан ел дамуының жаңа дәуіріне үлкен сеніммен қадам басып, кең ауқымды саяси реформаны іске асырды. Бұл – дүние жүзінде өте сирек кездесетін құбылыс.

Енді алдағы уақытта да еліміздің егемендігін нығайтуымыз керек. Бұл – қазіргі әлемдегі бұлыңғыр ахуалда ішкі тұрақтылықты сақтай отырып, өсіп-өркендеу деген сөз.

Осы жолда бүкіл қоғам, соның ішінде отаншыл, белсенді, білімді азаматтар қарқынды еңбек етуі керек. Құрылтай депутаттарына да үмітім зор.

Осындай жағдайда мемлекеттік аппарат пен құқық қорғау мекемелерінің рөлі аса маңызды екені баршаңызға түсінікті.

Басқаша айтқанда, қазіргі буын өкілдері, яғни біз келе жатқан жас ұрпақтарға жоспарлар мен тұжырымдар емес, экономикасы қуатты және қарқынды, жоғары технологиялары дамыған, білім мен ғылымға негізделген, заңды мойындайтын, жасампаз әрі озық, геосаяси тұрғыдан күші мен ықпалы бар Қазақстанды қалдыруымыз керек.

Бұл – ұлтымыздың алдында тұрған нағыз стратегиялық міндет.

Құрметті депутаттар!
Құрметті Үкімет мүшелері!

Еліміз ұдайы қарқынды дамуы үшін ауқымды міндеттерді сапалы әрі жедел іске асыру өте маңызды.

Азаматтарымыз толыққанды әлеуметтік инфрақұрылыммен қамтылуы керек. Бұл – халықтың тұрмыс сапасын көтерудің маңызды шарты.

➤ 2-бет

• МЕРЕКЕ ШУАҒЫ

Ашық аспан, асқақ рух

Көк байрақтың көкке көтеріліп, Әнұранның әуелеген сәті – елдіктің еңсесін тіктеп, тәуелсіздіктің қадірін ұғындыратын ерекше мезет. Республика күніне орай Қарағандыда Тұтғыр алаңында Қазақстан Республикасының Мемлекеттік Туын салтанатты түрде көтеру рәсімі өтті.

 Жамал СОВЕТҚЫЗЫ,
«Ortalyq Qazaqstan»

Салтанатты рәсімге орай жиналған қауымды облыс әкімі Ермағанбет Бөлекпаев Республика күнімен құттықтады.

– Республика күні – мемлекеттігіміздің, ел бірлігі мен болашақ алдындағы жауапкершілігіміздің символы. 1990 жылғы 25 қазанда Мемлекеттік егемендік туралы Декларация қабылданып, Ұлы даладағы мемлекеттілік дәстүрінің жаңғыруына жол ашылды. Биыл Қазақстан Тәуелсіздігінің 35 жылдығын атап өтуде. Осы жылдар ішінде еліміз қалыптасу мен даму жолынан өтті. Бүгінде Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаевтың басшылығымен әділеттілік, заңдылық және жауапкершілік қағидаттарына негізделген ауқымды өзгерістер жүзеге асырылып келеді. Қарағанды облысы да ел дамуына елеулі үлес қосып отырған қуатты индустриялық орталық. Біз өндірістік әлеуетті арттырып, шикізатты терең өңдеуді дамытып, қосылған құны жоғары дайын өнім шығаруға басымдық беріп келеміз. Бұл жаңа жұмыс орындарын ашуға және жерлестеріміздің өмір сүру сапасын жақсартуға мүмкіндік береді. Басты міндетіміз – қол жеткізген жетістіктерді сақтап, өңірді келер ұрпақтың игілігі үшін дамыту, – деді облыс әкімі.

Мемлекеттік Ту көтерілген сәтте Қазақстан Республикасының Әнұраны орындалды. Салтанатты рәсім елдік рухты асқақтатып, жұртшылыққа ерекше әсер сыйлады. Мерекелік бағдарлама аясында белгілі эңші Ибрагим Ескендір «Көк Тудың желбірегені» және «Біргеміз» әндерін орындады. Сонымен қатар, Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрлігі Бәрімбек Бейсенов атындағы Қарағанды академиясының курсанттары саптық көрсетілім ұсынды.

Көк байрақтың биікте желбіреуін тамашалаған тұрғындар елдің жетістігін мақтанышпен атап өтіп, тәуелсіздіктің қадірі мен халық бірлігінің маңызын жеткізді.

– Біздің ұрпақ Қазақстанның дамуына негіз қалаған кезеңнің куәгері. Бүгінгі мерекені көріп, еліміздің түпкір-түпкірінен жиналған жұрттың бірлігіне сүйсініп тұрмын. Бізді достығымыз бен ортақ сеніміміз біріктіреді. Мемлекеттік Туымыз көтерілген сәтте ерекше толқынысты сезінеміз, бойымызды мақтаныш кернейді. Бұл – бейбітшілік пен өркендеуге ұмтылған еліміздің жетістігін сезінетін сәт. Бүгінде Қазақстанның халықаралық аренадағы беделі артып, әлем елдері құрметпен қарайды. Осындай мемлекетте өмір сүріп жатқанымызға қуанамыз. Қазақстанымыз өркендеп, көк байрағымыз әрдайым биікте желбірей берсін! – деді қала тұрғыны Разия Фатыхова.

Мерекелік шараға қатысқан жастар да Республика күнінің мән-маңызына тоқталып, ел болашағына қа-

тысты ойларымен бөлісті. Қарағанды қаласы Жастар ресурстық орталығының жастар жобалары мен бағдарламалары секторының жетекшісі Диас Елемес жастардың қоғамдық өмірдегі белсенділігіне назар аударды.

– Барша қарағандылық жастың атынан жұртшылықты Республика күнімен шын жүректен құттықтаймын! Соңғы жылдары жастар түрлі қоғамдық іс-шаралар мен мерекелік жиындарға белсенді қатысып, ел өміріне өз үлестерін қосып келеді. Бұл белсенділік алдағы уақытта да жалғасын табады деп сенеміз. Жастар – еліміздің болашағы, мемлекеттің дамуына қозғаушы күш болатын буын. Жастарымыздың талпынысы артып, жаңа бастамаларға жол ашылуда. Еліміз аман, жұртымыз тыныш болып, Қазақстанымыз өркендей берсін! – деді Диас Елемес.

Суретті түсірген
Александр МАРЧЕНКО

БАСПАСӨЗ-2027

ҚҰРМЕТТІ ОҚЫРМАН!

Облыстық «Ortalyq Qazaqstan» газетіне 2027 жылға жазылу науқаны басталды. Күнделікті жаңалықтар, сараптамалық мақалалар, мәдениет пен спортқа арналған жарияланымдар, барлығы – бір газетте. «Ortalyq Qazaqstan» – сенімді ақпарат, салмақты сараптама!

Газетке 6 айға және 1 жылға жазылуға болады

Санаттар	Баламалы жазылым	«Қазпошта» АҚ Қала (теңге)	«Қазпошта» АҚ Аудан/ауыл (теңге)
Кәсіпорындар мен ұйымдар үшін	12 айға 15 500 теңге	6 ай 16 109,75	11 162,53
		12 ай 32 219,50	22 325,06
Жеке жазылулар үшін	12 айға 7000 теңге	6 ай 7 529,07	6 912,53
		12 ай 15 058,14	13 825,06

Жеңілдікті тарифтер 25 қазаннан 25 қарашаға дейін (жылдық жазылым)

Санаттар	Баламалы жазылым 12 айға	«Қазпошта» АҚ Қала (теңге)	«Қазпошта» АҚ Аудан/ауыл (теңге)
Кәсіпорындар мен ұйымдар үшін	11 500	27 219,50	16 825,05
Жеке жазылулар үшін	5800	12 858,13	11 725,05

☎ Анықтама телефоны: 41-26-85, 8-702-638-56-85, 8-778-846-00-01, 8-705-902-04-05.

✉ E-mail: otdel.pochtovyy@bk.ru

Каспи QR арқылы жазылуға болады

«Ortalyq Qazaqstan» – әр шаңыраққа!

НАЗАР АУДАРЫҢЫЗ!
Газетке жазылу «Қазпошта» АҚ пошта байланысының барлық бөлімшелерінде, сондай-ақ Ермеков көшесі, 33 үй, 8-қабат мекенжайы бойынша редакцияда ресімделеді.
«Ortalyq Qazaqstan» газеті редакциясында баспа бағасы бойынша (жеткізу қызметтерінің құнысыз) баламалы жазылу жүргізіледі.

• ЖЕДЕЛ ЖЕЛІ

Мемлекеттің қуаты – бірлікте

Әр дәуірдің өзіне жүктей-тін жүгі, әр ұрпақтың тарих алдындағы жауапкершілігі бар. Ал, бүгінгі буынның басты міндеті – бабалар аманаттаған тәуелсіздікті баянды етіп, келешек ұрпаққа іргесі берік, экономикасы қуатты, өркениеті өрісті мемлекет қалдыру. Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаевтың Қазақстан халқына арнаған Жолдауындағы мен айрықша мән берген тұжырымдардың бірі – осы тарихи жауапкершілік мәселесі. Президент көтерген міндеттердің түпкі мәні де қол жеткізген жетістіктерді жақтаумен шектелмей, еліміздің дамуын жаңа сапалық деңгейге көтеруге келіп саяды.

Шын мәнінде, мемлекеттің қуаты материалдық игіліктердің молдығымен ғана өлшенбейді. Оның ең басты тірегі – азаматтарының бірлігі, қоғамдағы өзара сенім, адал еңбек пен ортақ мүддеге деген жауапкершілік. Заманауи инфрақұрылым, бәсекеге қабілетті экономика, халықтың әл-ауқаты – мұның бәрі ел дамуының маңызды көрсеткіштері. Алайда, осы игіліктердің баянды болуы қоғамдағы тұрақтылық пен татулыққа тікелей байланысты.

Біз болашақ ұрпаққа қандай Қазақстан қалдырамыз? Бұл – әр азаматтың өзінше жауап іздеуіне тиіс сауал. Бүгін жасалған әрбір игі іс, қабылданған әрбір байлықты шешім, адал еңбекпен келген әр жетістік ертеңгі елдің іргетасына қаланған кірпіш іспетті. Сондықтан мемлекетті нығайту ісін тек білік институттарының міндеті деп қарастыруға болмайды. Ел болашағына жауапкершілік – баршамызға ортақ.

Осы тұрғыдан алғанда, азаматтық қоғам мен қоғамдық институттардың рөлі айрықша. Қоғамдық келісім тек ортақ ұстанымдарды жария етумен шектелмейді. Ол азаматтардың үнін естуден, өзекті мәселелерді ашық талқылаудан және олардың шешіміне бірлесе атсалысудан басталады.

Қазақстанның басты байлығының бірі – түрлі этнос өкілдерінің бір шаңырақ астында тату-тәтті өмір сүруі. Бұл – тарих қалыптастырған, уақыт сынынан өткен қастерлі құндылық. «Вайнах» шешен-ингуш этномәдени бірлестігінің төрағасы ретінде халықтар арасындағы достық пен өзара құрметтің қадірін терең түсінемін. Әр этностың өз тілі мен мәдениетін, салт-дәстүрін сақтай отырып, ортақ Отанымыздың өркендеуіне үлес қосуы – қоғам бірлігінің маңызды көрінісі. Біздің тағдырымыз да, келешегіміз де бір елдің болашағымен біте қайнасақ.

Бірлік дегеніміз – тек береке-бірлікті дәріптейтін сөз емес, күнделікті тіршілікте көрініс табуға тиіс азаматтық ұстаным. Бір-біріміздің мәдениетімізге құрмет пен қару, қоғамдық мәселелерге бейжай қалмау, жас ұрпақты отаншылдық пен жауапкершілік рухын да тәрбиелеу – осы ұстанымның нақты көріністері.

Мемлекет басшысының Жолдауынан түйген басты ойым – елдің ертені бүгінгі еңбегімізге байланысты. Біз келер ұрпаққа дамыған қалалар мен жаңа өндіріс орындарын ғана емес, өзара сыйластық орныққан, әділеттілік пен заң үстемдігі берік қалыптасқан қоғамды да мұра етуіміз керек. Өйткені, елдің шынайы өркендеуі экономикалық өсім мен рухани тұтастық қатар жүргенде ғана баянды болмақ.

Бұл міндеттерді жүзеге асыруда білім мен кәсіби біліктіліктің маңызы зор. Жастардың сапалы білім алып, еңбек нарығының талаптарына бейімделуі елдің ұзақ мерзімді дамуына ықпал етеді. Сонымен қатар, жаңа технологияларды меңгеру мен кәсіпкерлікті қолдау экономиканың әр саласында тың мүмкіндіктерге жол ашады. Мұндай үдерістер жүйелі жоспарлау мен қоғамның белсенді қатысуын қажет етеді.

Увайс ДЖАНАЕВ,
Қазақстан Халық Кеңесінің мүшесі,
«Вайнах» шешен-ингуш этномәдени бірлестігінің төрағасы

(Жалғасы. Басы 1-бетте)

Сондықтан басты назарды инфрақұрылым құру ісіне аударамыз.

Бұған дейін де айттым: Қазақстан ауқымды құрылыс алаңына айналуға тиіс. Мәселе жекелеген жобаларға қатысты болып отырған жоқ.

Жалпы, барлық аймақта жаппай құрылысты бастап, жандандыру қажет.

Бірінші кезекте, жан-жақты зерттеу және талдау жүргізіп, облыстардың денсаулық сақтау, білім беру, мәдениет және спорт нысандарына деген қажеттілігін егжей-тегжей анықтау жұмысын тез арада толығымен бітіру керек.

Біз ауыл-аймақтарды дамыту мәселесін әрдайым ерекше бақылауда ұстаймыз. Ауылдағы тұрғындардың лайықты өмір сүруі үшін барынша жағдай жасап отырымыз.

Алайда, қазір экономика, білім мен технологияның тірегі де, таланттарды шындайтын да негізгі қалалар екенін атап өткен жөн.

Сайып келгенде, қуатты қалалар қуатты аймақтардың, ал қуатты аймақтар күшті мемлекеттің негізін қалайды. Сондықтан әрбір ірі қаланың Үкімет бекіткен нақты орта және ұзақ мерзімдегі даму жоспары болуға тиіс.

Сонымен қатар қала ресурсын тиімді басқару үшін Үкімет әкімдіктермен бірлесіп, қала инфрақұрылымының цифрлық сыңарын көп ұзамай әзірлеуге тиіс.

Қалалардың қауіпсіз, жайлы, көрікті болуына басымдық, яғни приоритет ретінде қарай отырып, бұл істі аса маңызды мемлекеттік міндет деп қабылдау керек. Бұл – «Таза Қазақстан» жалпыұлттық тұжырымдамасына толық сай келетін талап.

Егер қала қарқынды дамитын болса, сол өңірдің экономикасы да өркендейді, адами әлеуеті де артады.

Осы орайда әлеуметтік-экономикалық маңызы бар нысандар салуға және оны жаңғыртуға ерекше мән береміз. Бұған біздің күшіміз де, мүмкіндігіміз де жетеді.

Халықаралық валюта қоры ұсынған болжамаға сәйкес, биыл еліміздің жалпы ішкі өнімі 400 миллиард долларға жуықтайды. Оның жан басына шаққандағы үлесі 19 мың доллардан асатын болды.

Еліміз экономикасының көлемі жағынан әлемде 47 орынға көтеріледі.

Бұл – халқының саыс бізден әлдеқайда көп бірқатар елдің көрсеткішінен жоғары деңгей деген сөз.

Өңдеу өнеркәсібі де қарқынды дамуда. Оның жалпы ішкі өнімдегі үлесі 14 пайыздан асты. Бұл – ұлттық экономиканы әртараптандыру бағытында жүргізілген жүйелі жұмыстың нақты нәтижесі.

Алтын-валюта резерві мен Ұлттық қор активтерінің көлемі 130 миллиард доллардан асты.

Енді осы қуатты әлеуетімізді инфрақұрылымды жаңғыртуға, еліміздің әр аймағын көркейтуге бағыттауымыз қажет.

Сондықтан мен бұған дейін айтқан ауқымды құрылыс бастамасын белсенді түрде жүзеге асыруды тапсырамын. Соған сәйкес бүкіл ел бойынша аса қажетті әлеуметтік, көлік және инженерлік инфрақұрылым нысандары салынады.

Үкімет бұрын-соңды болмаған Инфрақұрылымдық жаңғыру жоспарын әзірлейді. Бұл ауқымды жұмысты іске асыру үшін 2029 жылдың соңына дейін Ұлттық қордан шамамен 6,5 триллион теңге бөлінеді. Биыл және 2027 жылдың алғашқы екі айы ішінде әлеуметтік жобаларды іске қосу үшін 1,5 триллион теңге көлемінде қаражат қарастыру қажет.

Ұлттық қордың ең басты мақсаты, миссиясы – ел байлығын ұқыпты ұстау және одан әрі арттыру, сондай-ақ, оны қазіргі және келешек ұрпақтың игілігіне жарату.

Ұлттық қор көп жылдар бойы осы

негізгі міндетті лайықты орындап келеді, яғни қаржылық тұрақтылықты қамтамасыз етуге зор үлес қосуда.

Жас ұрпақтың игілігін ойласақ, бұл бағытта қазірден бастап нақты әрі батыл қадамдар жасауымыз керек. Өзекті мәселелерді кейінге қалдыруға болмайды. Әр мәселе өз шешімін табуға тиіс. Басты талап – осы. Кейінгі буынға өркеннетті, озық, жаңаған мемлекетті аманат етуіміз керек. Бұл – біздің міндетіміз және келер ұрпақ алдындағы жауапкершілігіміз.

Бір сөзбен айтқанда, біз осы тарихи жауапкершілікті терең сезіне отырып, өскелең ұрпақтың игілігі үшін мол қаржы қалдырумен қатар, технологиялық тұрғыдан өркендеген, бәсекеге қабілетті әрі күшті экономикасы, озық инфрақұрылымы бар, өмір сүру үшін қолайлы, әр азаматтың өзін-өзі дамытуына барлық жағдай жасалған жаңа тұрпатты мемлекет құрып, аманат етуіміз керек.

Мұны ең басты міндетіміз, тіпті тарихи маңызы бар миссиямыз деп айтуға болады.

Бұл – адам капиталын дамытуға, азаматтардың тұрмыс сапасын жақсартуға, яғни ел болашағына салынатын ұзақ мерзімге арналған инвестиция.

Бірақ Ұлттық қордың ресурсын жинақтау және оны пайдалану арасында теңгерім сақталуға тиіс. Қаражатты тек қоғамға барынша пайдалы дүниеге ғана жарату керек.

Ең бастысы, жұмсалған ақшаның экономикалық және әлеуметтік қайтарымы болуы қажет. Өйткені бөлінетін мемлекет қаражатының негізгі мақсаты – халықтың әл-ауқатын көтеру.

Тиісті жобаларды жүзеге асыруға материалдық-техникалық жағдайы жақсы және мол тәжірибесі бар жергілікті жердегі шағын және орта бизнес өкілдерін тартқан жөн. Бүкіл құрылыстың барысы қатаң бақылауға алынады.

Бірінші кезекте аймақтарда 70-ке жуық денсаулық сақтау нысаны салынады.

Перзентханалар, ауруханалар, жедел медициналық көмек көрсету станциялары, балаларға арналған оңалту орталықтары мен ерекше балалардың сұранысына сай спортзалдар бой көтереді. Сондай-ақ 50-ге жуық білім беру, спорт және мәдениет мекемелерінің құрылысы басталады.

Осындай аса қажетті, сапалы нысандардың құрылысын жедел түрде бастап, көп ұзамай іске қосудымыз керек. Бұдан бөлек, тұрғын үй-коммуналдық шаруашылығы саласына қоматқы қаржы бөлінеді. Көптеген елді мекендерге газ және таза ауыз су тартылады.

Үкімет жыл соңына дейін нақты жобалардың бастапқы тізімін әзірлейді. Бұл тізім барлық аймақты қамтуы керек.

Біз халқымыздың артып отырған зор үмітіне лайық болуымыз қажет.

Бұл жоспарымыз ел игілігін арттыруға арналып отыр, басқа астарлы ойымыз жоқ. Сондықтан осы үлкен құрылыс қозғалысына «Халықтық құрылыс» деген атау берсек, қарсылық болмас деп сенемін.

«Халықтық құрылыс» бағдарламасы азаматтардың әл-ауқатын арттыратын, кәсіпкерліктің өркендеуіне, дамуына, ұлттық экономиканы жандандыруға зор ықпал ететін төл тарихымыздағы ең үлкен инфрақұрылымдық жоба болмақ.

Аталған бастама жүз мыңдаған адамды жұмыспен қамтиды, оның игілігін тұтас халқымыз, әсіресе, өскелең ұрпақ көреді деп көміл сенемін.

Келесі мәселе. Логистика инфрақұрылымын дамытуға баса мән беру қажет. Бұл – еліміздің өсіп-өркендеуіне ықпал ететін маңызды фактордың бірі.

Қазіргі таңда логистика мәселесімен барлық елдер айналысуда. Дамыған көлік логистикасы болмаса, тіпті, бүгінгі күшті ел ертен құрдымға кетеді.

Келесі жылы елімізде «Бақты – Аягөз» теміржол желісі іске қосылады. Жаңа бағыттың арқасында Қытаймен арадағы жүк өткізу мүмкіндігі 20 миллион тоннаға артады.

Тамыз айында «Арал – Каспий» күре жолының құрылысы басталады. Бұл жоба Транскаспий дәлізінің қашықтығын шамамен 1 мың шақырымға қысқартып, жүк жеткізу мерзімін үш күнге дейін азайтады.

Үкімет осы салада қолға алынған барлық жобаның сапалы әрі уақтылы орындалуын қатаң бақылауға алады.

Қазір әлем логистикасы ауқымды өзгерістер және қарқынды даму кезеңін бастан өткеріп жатыр.

Теніз жолдарындағы тұрақсыз жағдай құрлықтағы көлік дәліздерінің стратегиялық маңызын арттыра түсті.

Қазақстан іс жүзінде Еуразиядағы жетекші логистикалық орталықтың біріне айналуы үшін осы тарихи мүмкіндікті мүлт жібермеуге тиіс.

Қазірдің өзінде Қытайдан Еуропа құрлығына тасымалданатын жүктің 85 пайызы біздің аумағымыз арқылы өтеді.

Алайда барға қанағат етіп, тоқмейісініп отыру – болашақта көш соңында қалу деген сөз.

Біз халықаралық жүк тасымалы ағындарының толыққанды ұйымдастырушысы болуымыз керек.

Бұл үшін отандық логистикалық операторларды дамытып, жүктерді шоғырландырумен және бөлумен айналысатын орталықтар құруға баса назар аударған жөн.

Сондай-ақ, көлік тораптарының айналысынан жаңа өндірістер мен сауда орындарын ашу маңызды.

Біз Қазақстанның барлық аймағын байланыстыратын, яғни, еліміздің транзиттік әлеуетін күшейтетін заманауи, өте дамыған теміржол және көлік жолдарының тұтас желісін құруымыз керек. Бұл – стратегиялық міндет.

Еліміз арқылы тасымалданатын жүк көлемі жыл сайын ұлғайып келеді. Демек біздің алдымызда жол инфрақұрылымын жақсарту түсу міндеті әлі де тұр. Бұл, әсіресе, солтүстік аймақтарға қатысты өзекті мәселе.

Сондықтан ендігі кезекте «Көкшетау – Петропавл» тас жолын кеңейту ісіне кірісу керек.

Автокөлікпен жүк тасымалдайтын отандық кәсіпкерлерімізге жәрдем көрсету қажет. Себебі Қазақстан арқылы өтетін автокөлік транзитінің жартысынан көбі шетелдіктерге тиесілі. Осы саланы да ретке келтіретін уақыт келді, Үкімет тиісті іс-әрекеттерді қолданады.

Негізгі мақсат – еліміздің жолдарының әлеуетін нығайтып, азаматтарымыздың табысын арттыру.

Келесі жылы еліміздегі автокөлік өткізу бекеттерін түгелдей сапалы жаңғырту жұмыстары аяқталуға тиіс. Күні кешеге дейін бұл жұмыс атүсті атқарылып келді.

Алдымызда республикалық және жергілікті деңгейдегі барлық жолдардың сапалы салуға қатысты аса маңызды міндет тұр.

Бұл салада мәселе әз емес. Орталық және жергілікті атқарушы органдар қолданыстағы ерекшеліктер мен регламенттерді алға тартып, мәселені шешуді созбалаңға салады. Соның салдарынан мәселе қордаланғанның үстіне қордаланып, обден тығырыққа тірелгені жасырын емес.

Сондықтан менің тапсырмама сәйкес, еліміздегі бүкіл жолдың 26 пайызын алып жатқан республикалық (орталық) және әкімдіктердің қарауындағы жергілікті жолдарға қатысты барлық мәселемен Үкімет, соның ішінде Көлік министрлігі айналысуға тиіс.

Қайталап айтамын: Бізге сапасы өте жоғары жолдар керек.

Битум мен қиыршық тастардың сапасын алға тартып, сылтау айтуға жол берілмейді.

Естеріңізге салайын: қызмет көрсе-

туге арналған заманауи инфрақұрылымы бар сапалы жолдар болмаса, Қазақстан жаһандық деңгейдегі транзиттік аймаққа, яғни Еуразияның көлік-логистикалық орталығына айнала алмайды. Бұл жұмыстардың түпкі мәні – осында. Біз бұл міндетті қалайда орындауымыз керек.

Егер шекарамыз көлік қозғалысын тежеп, ұзын-сонар кептеліс туындатын «тар өткелге» айналса, Қазақстан бұл салада көшбасшы болады деп айтудың өзі орынсыз. Қазір осы күйді кешіп отырғанымыз жасырын емес.

Еуропа мен Азияның арасын жалғайтын негізгі әуе дәліздері еліміздің аумағы арқылы өтеді.

Бұл – біздің бәсекеге қабілетімізді арттыра алатын басымдығымыз. Алайда, осы артықшылығымыз әзірге қағаз бетіндегі әсерлі есеп күйінде ғана қалып отыр.

Осы басымдығымызды тиімді пайдалану үшін жерде қызмет көрсетуге арналған озық инфрақұрылым құру қажет. Бұл – әлемде бар тәжірибе. Ал, әзірге қыруар табыс уысымыздан шығып кетіп жатыр.

Жеке «Air Cargo» компаниясына зор үміт артылды. Бұл компанияның қаржылық әлеуеті зор. Шетелдің үздік мамандарына жалақы төлеуге де мүмкіндігі мол. Дербес шешім қабылдай алады. Дегенмен, әзірге қабылданған шешім де, нақты нәтиже де жоқ.

Сіздерге зор сенім артылып отыр. Енді нәтиже күтеміз.

Қазір Қазақстанда бірнеше әуежайдың құрылысы қатар жүргізіліп жатыр. Мұндай нысандарды бір мезетте салу тәжірибесі ел тарихында бұрын-соңды болмаған.

Арқалықтағы әуежайды қалпына келтіру жұмысы аяқталды, тауда Заһисан, Катонқарағай, Кендірлі әуежайлары іске қосылады.

Келесі жылы осы саладағы әлемдік ірі компаниялардың бірін тарта отырып, Астанада жаңа әуежайдың құрылысын бастаймыз.

Қазақстан Еуразияның негізгі көлік хабы болуы үшін көптеген маңызды міндетті орындауға тиіс. Бірінші кезекте көлік саласын, соның ішінде халықаралық бағыттарды толық цифрландыру қажет.

Жасанды интеллект дәуірінде жаһандық транзит ағындарын қағаз жүзінде басқару – ақылға қонымсыз іс. Бұл – құрлымға апаратын ең төте жол. Қазіргі жағдайда қуат көзінің жеткілікті деңгейде болуы әр мемлекеттің бәсекеге қабілетін, тіпті экономикалық дербестігін айқындайтын шешуші факторға айналады.

Осы кезеңді шын мәнінде «электр дәуірі» деп айтуға болады. Қазақстан өзінің шикізаттық артықшылығын энергетикалық және технологиялық тұрғыдан өрлеу үшін пайдалануға тиіс. Бұл – айрықша маңызды міндет.

Ашығын айтсақ, бұл тұста қордаланған мәселе өте көп.

Білікті энергетик мамандарымыз саусақпен санарлық. Ессесіне, энергетика саласындағы түйткілдерге арналған форумдар мен пікірталастар жиі әрі кең ауқымда өткізіледі.

Алайда Қазақстан жыл сайын энергияның елеулі тапшылығымен бетпе-бет келіп жатады. Соның салдарынан, қыс мезгілінде, яғни электр энергиясына сұраныс шарықтайтын кезеңде көрші елдерден қуат көзін қымбат бағамен сатып алуға мәжбүрміз. Ал жақ айларнда өзге елдерге энергияны тым төмен бағамен сатамыз.

Осындай құйтырқы әрекет ондаған жылдан бері жалғасып келеді. Маған мұны энергетика саласындағы қалыпты жағдай деп түсіндіріп бағуда.

Кезінде Балқаштағы ЖЭО құрылысының аяқталмай қалуына да осы жайт себеп болды.

Қазір де Түркістан, Қызылорда, Алматы және Екібастұздағы жаңа генерация қуаттарын іске қосу мерзімдері кейінге шегеріліп жатыр.

Қазақстан бүгінде сағатына 123 миллиард киловатт электр энергиясын өндіреді.

Қуат көзінің мұндай көлемі өнеркәсіп пен құрылыс саласын, ауыл шарушылығы кешендерін қарқынды дамытып жатқан, ең бастысы, экономиканы жаппай цифрландыруды, жасанды интеллекттің қоғамның барлық саласына енгізуді және осыған байланысты деректерді өңдеу орталықтарын салуды жоспарлап отырған ел үшін мүлдем жеткілікті.

Сондықтан еліміз 2029 жылға қарай қуат көзін артығымен өндіретіндей деңгейге жету керек. Бұл – біздің алдымызда тұрған стратегиялық міндет.

Сол үшін жаңа электр станцияларын салып, қолданыстағы нысандар мен электр желілерін жаңғыртуға тиіспіз.

Сонымен қатар «таза» көмір генерациясын толыққанды дамытып, жаңар-

тылатын қуат көздерін өндіру ісіне, соның ішінде күн электр станцияларын кеңінен қолдануға баса мән беруіміз керек.

Жалпы, Үкімет 2035 жылға дейінгі ұзақ мерзімге арналған бірнәғай энергетикалық теңгерімді қайта қарауға тиіс.

Бұл орайда атом генерациясының маңызы айрықша. Жалпы ұлттық референдумның нәтижесінде елімізде бірнеше атом электр станциясын салу туралы дұрыс шешім қабылданды.

Бұл станцияларды елу жылдан кейін, тіпті, одан арғы уақытта уран шикізатымен қалай қамтамасыз ететінімізді қазірден бастап ойластыруымыз керек.

Қазақстандағы атом электр станцияларының қажеттілігін өтеу үшін уранның алдағы жүз жылға жететін мемлекеттік стратегиялық қорын құру жөніндегі ұсыныс өте орынды. Бұл бастаманы жан-жақты пысықтау қажет деп санаймын.

АЭС құрылысына қатысатын шетелдік серіктестерді Қазақстанда жоғары технологиялық өндіріс орындарын ашуға, ядролық энергетика саласындағы тәжірибесімен бөлісуге, атом энергетикасы саласына қажетті мамандарды даярлауға кеңінен тарту маңызды. Ресей мен Қытай компанияларынан осындай ұсыныстар түсіп жатыр.

Келесі жылы «Балқаш» АЭС-інің құрылысын бастауға болады. Тіпті, бастауымыз қажет деп санаймын. Сондай-ақ, «Мойынқұм» АЭС-інің құрылысын мүмкіндігінше тезірек бастау үшін кешенді ынтымақтастық туралы келісімге қол қойған жөн.

Өріне, келіссөздердің әр тармағы Қазақстанның ұлттық мүддесі тұрғысынан мұқият пысықталып, жан-жақты келісілуі керек.

Жалпы, азаматтық инфрақұрылымды жаппай жаңғырту және қайта құру ісіне бүкіл ел болып кірісетін боламыз.

Дегенмен мұндай маңызды стратегиялық міндетті орындау кезінде тек мемлекеттің ресурсына арқа сүйеуге мүлдем болмайды.

«Жаңа тарихи кезеңдегі Қазақстанның өзекті міндеттері»

Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаевтың Қазақстан халқына Жолдауы

Үкімет бұл саладағы дамыған елдермен стратегиялық серіктестік орнатуға тиіс.

Жаңадан ашылған кәсіпорындар жұмыс істеп тұрған жергілікті бизнес нысандарына орынсыз кедергі келтірмеуі керек. Инвесторларды тартқан кезде де осы мәселеге мән беріп, әр аймақты, әр саланы мұқият зерделеген жөн.

Қате шешімдердің салдары қандай теріс нәтижелерге әкеп соқтырғанын көріп отырмыз.

Мәселен, елімізде металл өндіретін Qatmet деген ірі кәсіпорын бар. Соған қарамастан, тағы үш облыста дәл осындай өндіріс орындарын ашу жоспарланған. Осы кәсіпорындардың өнімі нарықтың сұранысына ие бола ма? Бұл сұраққа нақты жауап жоқ сияқты. Сондықтан осындай үйлесімсіз шешімдердің пайдасы күмәнді екеніне дау жоқ.

Мекемеаралық байланысты нығайтпасақ, экономикамыз өз әлеуетін жоғалтып алады. Әрбір аймақ өзінің басымдықтарын айқындап, соған сай жұмыс істеуі керек.

Осы мәселе бойынша Үкіметтің үйлестіру рөлін әлдеқайда күшейту қажет екені анық. Бірақ аймақтар жеке-келеген салаға немесе кәсіпорынға тәуелді болып қалмауға тиіс. Сондықтан өңірде негізгі саланы дамыта отырып, оның айналасында және ішінде де толыққанды біртұтас жүйе құру маңызды.

Атап айтқанда, білім беру, қолданбалы ғылым, логистика, қызмет көрсету салаларын, сабақтас өндірістерді және технологиялық кәсіпкерлікті дамытқан жөн.

«Халықтық құрылыс» әр аймақта осындай жүйе, яғни қазіргі тұлмен айтсақ, экожүйе құруға оң ықпал ететініне сенім бар.

Келесі мәселе. Ауыл шаруашылығының одан әрі қарқынды дамуына барлық күш-жігерімізді салуымыз қажет.

Былтыр бұл сала шамамен 6 пайызға өсіп, агроөнеркәсіп кешенінде өндірілген өнім көлемі 15 триллион теңгеге жетті.

Жеңілдетілген шарттармен қаржыландыру көлемі алдыңғы жылмен салыстырғанда 1 триллион теңгеден 1,5 триллион теңгеге дейін ұлғайды.

Дегенмен бөлінген қаражаттың бір бөлігі күнделікті қажеттіліктер мен айналымдағы қаражатты толықтыру үшін жұмсалып отыр.

Шаруаларға алдағы жұмысын ұзақ мерзімге жоспарлауға мүмкіндік беретін кең ауқымды қаржыландыру жүйесі керек.

Сондықтан Үкімет фермерлерді ұзақ мерзімге арналған инвестициялық ресурстармен қамтамасыз ету үшін тиімді әрі пәрменді тәсілдерді енгізуі қажет.

«Бәйтерек» холдингі тағам өнеркәсібі саласында жалпы құны 500 миллиард теңгеден асатын әлеуеті зор жобалар тізімін дайындады. Соның бәрін табысты жүзеге асыру үшін қолжетімді әрі жеңілдетілген шарттармен қаржы бөлу мәселесін созбапаңға салмай, сапалы жобаларды дереу жүзеге асыру керек.

Сонымен қатар ауыл шаруашылығы саласын технологиялық тұрғыдан жаңғыртудың сәті келді.

Елімізде шығарылатын технологиялық тұрғыдан сапасы жоғары тракторлар мен комбайндардың санын көбейту қажет. Бұл – өзекті мәселе. Осылайша, біз ауыл шаруашылығы өндірісінің тиімділігін арттыра түсеміз.

Өткен аптада Астанада іссапармен болған NVIDIA компаниясының басшысы, жаңа толқындағы ірі кәсіпкер Джеensen Хуанг Қазақстанның ауыл шаруашылығы саласына жасаудың интелекстің тәсілдерін енгізетін кез келді деп, өз пікірін айтып кетті.

Меніңше, бұл – өте орынды ұсыныс. Оны жедел қарқынмен іске асыруымыз керек.

Еліміз осы белесті ойдағыдай еңсеріп алса, әлемдік ауқымдағы азық-түлік тапшылығы, яғни жаһандық ашаршылық туындаған жағдайда Еуразия азық-түлікпен қамтамасыз ететін негізгі орталық болуы әбден ықтимал екеніне күмән жоқ.

Елімізде ірі су көздеріне жақын орналасқан үлкен аумақты алып жатқан жер алқаптары бар. Сол жерлерді суармалы егіншілікке пайдалану дәстүрлі дақылдардың өнімділігін 2-2,5 есе көбейтуге ықпал етеді.

Жаңа алқаптарды игеру кезінде су үнемдеудің озық тәсілдерін және агрохимиялық технологияларды қолдану аса маңызды. Бірақ елімізде бұл жұмыстың тиімділігі әлі де төмен.

Елімізде су ресурстарының тапшылығын жою үшін жүйелі әрі батыл шаралар қабылдау қажеттігін ерекше атап өткім келеді.

Ең алдымен, суды тиімді және үнемдеп пайдалану қағидаттарының жаппай сақталуын қамтамасыз ету керек. Қазіргі заманда бұл ресурстың мән-маңызы айрықша.

Үкімет пен әкімдіктер суды пайдалануға бақылауды күшейту керек. Түрлі желідегі, сондай-ақ, көлік жуу орындарындағы су шығынын азайтып, ауыз судың жөніс пайдаланылуына жол бермеу қажет. Ауыз суды көлік жууға тұтыну – барып тұрған сорақылық. Судың да сұрауы бар.

Менің тапсырмаммен Үкімет су пайдалану саласында ауқымды тарифтік реформаны қолға алды. Оны соңына дейін жеткізу керек.

Суды үнемдеп пайдалану бәріне ортақ міндетті қағида болуға тиіс.

Су ресурстарын түгелдей әрі дұрыс есепке алу үшін цифрлық құралдарды толыққанды пайдалану айрықша маңызды.

Бұл жаңа өндірістерді жоспарлау кезінде мұқият ойластырылған, салмақты шешім қабылдауға мүмкіндік береді.

Сондықтан Үкімет Су ресурстарының ұлттық ақпараттық жүйесін құру ісін көпке созбай, тез арада аяқтауы керек.

Бұдан бөлек, ауыл шаруашылығы өнімдерін терең өңдеу ісін дамытуға баса мән берген жөн. Қазірдің өзінде бұл бағытта табысты жобалар бар.

Мәселен, Қызылорда облысының шаруалары қатаң климатқа қарамастан жүгері мен соя өсіріп, оны өңдеумен айналысады. Ал Түркістан облысында қытай компаниясы суды тиімді пайдаланатын заманауи мақта-тоқыма кластерін құрып жатыр.

Үкімет осындай озық тәжірибелердің ел аумағында кең тарауына жағдай жасап, инвесторларға уақтылы қолдау көрсетуі керек.

Сонымен қатар мұндай заманауи тәсілдерді мал шаруашылығында да жан-жақты пайдаланған дұрыс.

Бүгінде Солтүстік Қазақстан облысының тәжірибесін басшылыққа ала отырып, елімізде 71 тауар-сүт фермасы іске қосылды. Бұл фермаларда жыл сайын 462 мың тоннадан астам сүт өндіріледі.

Ақмола облысында шетелдің озық тәжірибесін сай ет кластері құрылып жатыр. Осындай жобаларды қолдауға болады, қажетті жағдайда қаражат та бөлу керек.

Өндіру және өңдеу жұмысымен қатар, ауыл шаруашылығы өнімдерін сақтау және сату жүйесін жетілдірген жөн.

Ірі холдингтерден бастап, шағын шаруа қожалықтарына дейін агрологистика орталықтарының қызметін кедергісіз пайдаланатын мүмкіндік болуға тиіс.

Жалпы, халықтық құрылыс аясында ауыл шаруашылығы инфрақұрылымын дамыту ісіне де баса мән беру керек. Бұл – стратегиялық маңызы бар міндет.

Сондықтан Үкімет пен «Бәйтерек» холдингі бірлесіп, нақты шешімдерді қабылдауы қажет.

Экономиканың негізгі салаларын дамыту үшін өнімді терең өңдеумен айналысатын, еңбек өнімділігін арттыратын жобаларға басымдық берген жөн. Бұл – басты талап.

Әсіресе, ірі инфрақұрылымдық бастаналарға қажетті құрылыс материалдарын, металл конструкцияларын, инженерлік жабдықтарды өз елімізде өндірген жөн. Мұндай жобалар «Халықтық құрылыс» бағдарламасының тірегіне айналуы керек деп санаймын.

Ұлттық қор арқылы импортты қаржыландыруға жол беруге болмайды. Бұл – маңызды талап.

Экономиканың дамуына тын серпін

беру үшін озық технологиясы бар, қажетті сараптамалық тәжірибесі және жаһандық нарықтарға шығу мүмкіндігі зор әлемнің жетекші компаниялары, солардың ішінде отандық компанияларды да тартқан жөн.

Инвестицияның тиімділігі жұмыс істей бастаған өндіріс орындарының санымен, сапасымен және оның экономикаға қосқан нақты үлесімен бағалануға тиіс.

Әлемде инвестицияға талас күшейіп келеді. Бәсекеге қабілетті болу үшін жедел шешімдер қабылдап, жылдам әрекет ету қажет.

Бірақ елімізде инвестор тарту және оларды жан-жақты қолдау жүйесінде бірізділік жоқ.

Әрбір мекеме немесе жеке тұлға ойында не бар болса, соны істей береді. Нәтижесінде кешенді көзқараста, үйлесімділік те, сабырлық та, білім де жетіспейді. Сондықтан инвестиция тарту ісін бір орталықтан басқаруға мүмкіндік беретін тұтас жүйені жетілдіре түсу керек.

Менің ойымша, бағыадан сөреде жатқан мәселені, яғни инвестициялармен жүйелі түрде айналысатын мекемені анықтау керек.

Себебі қазіргі таңда осы бағытта жүйе жоқ. Бірқатар мемлекеттік мекемеге бірдей құзыреттер берілген. Қазіргі жағдайда бұл тәсілдер заман талабына сай келмейді, әбден ескірген.

Бәлкім, инвестицияға қатысты мәселелермен «Бәйтерек» холдингі белсендірек айналысқаны дұрыс шешім болар. Ал Экономика министрлігі, Сыртқы істер министрлігі инвестицияларға байланысты кейбір құзыретін орындауды жалғастырады.

Тағы бір өзекті мәселе.

Қарқынды дамитын Алатау қаласын салудың маңызы зор екені көпшілікке түсінікті деп ойлаймын. Болашақта бұл қала инвестиция мен кәсіпкерлікке қолайлы орталыққа айналады.

Кез келген халықаралық юрисдикцияның ұзақ уақыт бойы тартымды болуына бірден бір әсер ететін фактор – тиімді сөз төрелігі.

Сондықтан Алатау қаласында жоғары сапалы сөз төрелігін қамтамасыз ететін жүйе құрған жөн.

Жалпы құқықтың ағылшын үлгісіне сай жұмыс істейтін инвестициялық сөз коммерциялық істерді қарайтын болады.

Арнаулы құқықтық режиммен байланысты басқа мәселелердің барлығы Азаматтық сөз құзыретіне жатады.

Үкімет «Алатау қаласының арнаулы құқықтық режимі туралы» Конституциялық заңға тиісті түзетулерді 2027 жылғы қаңтар айының соңына дейін Құрылтайдың қарауына ұсынуы керек.

Осы орайда еске сала кететін бір жайт бар. Барша беделді әрі адал кәсіпкерлердің инвестициялық мүддесі ең мықты әрі сенімді құқықтық құжат – Конституциямызбен қорғалған.

Енді шағын және орта бизнес туралы пікірімді айтқым келеді.

Қазір оның жалпы ішкі өнімдегі үлесі 40 пайызға жетті, ал негізгі капиталға тартылған инвестициядағы үлесі 70 пайызға жақындап келе жатыр.

Шағын бизнестің маңыздылығы бәрімізге белгілі, ол көптеген елде экономиканың қозғалуы күші саналады.

Бүгінде бұл саладағы кәсіпкерлердің үштен бірінен астамы саудалармен айналысады. Сол себепті шағын бизнес құрылымын әртарапшандыруға баса мән беру қажет деп үнемі айтып жүрміз.

Сонымен қатар Үкіметтің алдында орта бизнесті дамыту жөнінде арнайы жоспар әзірлеу міндеті тұр. Құжатта кәсіпорындарды ұзақмерзімді қаржыландыру әрі технологиялық тұрғыдан жаңғырту тетіктері көрсетілуі қажет.

Орта бизнес өкілдерінің ірі кәсіпорындармен тығыз жұмыс істеп, оларға өз өнімдерін өткізуіне жағдай жасау керек.

Қалай болғанда да, мемлекет экономикамыздағы ең маңызды тапсырыс беруші болып қала береді.

Сондықтан шағын және орта бизнесті мемлекеттік органдар мен квазимемлекеттік компаниялардың сатып алу үдерістеріне қатыстыру тәсілдерін жетілдіріп отыру қажет.

Сатып алынатын тауарлар мен қызметтердің бір бөлігін шағын және орта кәсіпорындардың еншісіне қалдыруға болады.

Бұл ретте өнім жеткізушіге қойылатын талаптарды жұмсарту керек. Кәсіпкерлер үшін тұрақты «ойын ережесі» өте маңызды.

Негізі, мемлекеттік бақылау барынша еркін, еш қысымсыз жүргізіледі. Алайда, бұл жүйе айыппұлдар, жоспардан тыс тексерістер және шотты бұғаттайтын камералдық бақылаулар арқылы кәсіпорындардың жұмысына ықпал етіп отыр.

Мұны жағымды үрдіс деп айту қиын.

Бір қарағанда, биылғы бірінші жартыжылдықта жеке кәсіпкерлер жасаған заң бұзушылықтар саны 34 пайыз қысқарған. Дегенмен, айыппұл сомасы шамамен 11 пайызға ұлғайып, ал жоспардан тыс тексерістер ондаған есе көбейген.

Бизнесе «кедергі келтірмеудің» өзі үлкен көмек екенін іскерлік белсенділікке қатысты жүргізілген талдау анық көрсетіп отыр.

Бұл орайда микро және шағын бизнесті тексеруге 2020-2023 жылдарда жарияланған мораторийдің пайдалы тәжірибесіне қайта жүгінуге болады. Бұл тәжірибе өз тиімділігін көрсетті.

Құрылтай депутаттарына Үкіметпен бірге 2027 жылғы 1 қаңтардан бастап кезекті үш жылдық мораторий енгізудің қаншалықты орынды екенін талқыға салуды ұсынамын. Бұл ретте бұған дейінгі мораторийдің артықшылықтары мен кемшіліктері түгел ескерілуі керек.

Аталған қадамды бақылау-қадағалау жүйесін толық өзгертіп, реттеудің цифрлық моделіне көшуге арналған стратегиялық үзіліс деп қарастырған жөн.

Сонымен қатар экономикалық баптар бойынша қылмыстық құдалауға ұшыраған кәсіпкерлерден түсетін шағым толастаған жоқ.

Сондықтан экономикалық құқықбұзушылықтарды қылмыстық сипаттан арылтып, ізгілендіру шараларын қабылдаған жөн.

Кәсіпкерлерге, әсіресе, шағын және орта бизнеске тең мүмкіндік беріп, әділ бәсекеге қол ашу қажет. Кей жағдайда осы талап сақталмайды.

Оған дәлел: қазірдің өзінде өндірушілер, әсіресе азық-түлік саласындағы кәсіпорындар бірқатар қиындыққа тап болуда. Тіпті, әдейі жасалған кедергілер де бар.

Мысалы, импорттық тауарлардың құны қолдан төмендетіліп отыр. Ал отандық өнімдердің ішкі нарыққа шығу жолы әдейі шектеліп жатады. Шынын айтқанда, бұл – жемқорлық. Сондықтан осындай қитұрқы әрекеттерді тоқтату керек.

Мұндай ахуал еліміздің компаниялары мен тауарларының бәсекеге қабілетін едәуір әлсіретіп жіберетіні сөзсіз.

Осындай іс-қимылдарға қатаң тосқауыл қоймаса, экономикамызға зиян болатыны айдан анық. Басқаша айтсақ, бизнесті қорғау – ұлттық экономиканың дербестігін нығайту деген сөз.

Ал бизнеске қолдан заңсыз тосқауыл жасау, бұл – мемлекетке қарсы

жасалған қылмыс деп айтсақ артық болмас.

Сондықтан кәсіпкерлерді қолдау тетіктерін жетілдіру, яғни нығайту қажет. Бұл жұмысты сауда бірлестіктері аясында жүргізуге де болады.

Келесі. Қазақстан цифрлық экономика құруға міндетті. Онсыз болмайды.

Біз өз мүмкіндіктерімізді дұрыс әрі шынайы бағамдап, жаңа технологиялар ұсынатын жақсы дүниенің бәрін халық игілігіне пайдалануға тиіспіз.

Digital Qazaqstan кешенді стратегиясын іске асыру үшін негізгі инфрақұрылым салу ісі басталып кетті.

Екі суперкомпьютер іске қосылды. Жыл соңына дейін үшінші қуатты компьютер пайдалануға беріледі.

Каспий теңізінің табыны арқылы талшықты-оптикалық байланыс желісін жүргізу жұмысы аяқталды. Деректерді өңдейтін орталықтар салынып жатыр.

Бұл – елімізді цифрлық жаңғырту жолында атқарылған жұмыстардың бір бөлігі. Біз жаңа технологиялық даму кезеңіне апаратын ұзақ әрі үлкен жолдың басында тұрмыз.

Уақыт талабына сай болу үшін нақты нәтижелерге қол жеткізу маңызды. Осыған басымдық беру қажет.

Дегенмен, әзірге нақты іске қарағанда құрғақ сөз көп. Цифрландыру ісі қолданыстағы үдерістерді автоматтандырудан ары аса алмай отыр.

Цифрландыру қымбат бағдарламалық өнімдерді сатып алумен шектелмеуге тиіс. Ең алдымен, оның пайдасын толық түсінуіміз керек.

Шын мәнінде, біз жасанды интеллектті коммерцияландыру, активтерді токкендеу, блокчейnteхнологиялары мен цифрлық платформалар экожүйелерін дамыту жұмысын енді ғана бастадық.

Экономикада цифрландыруды іс жүзінде қолдануға бағытталған нақты шаралар бағдарламасын әзірлеу қажет.

Қазіргі таңда миллиондаған азамат маркетингтіктерді, тамақ жеткізу және такси шақыру қызметтерін, басқа да көптеген қызметтерді, соның ішінде озық елдердің көбіне үлгі болып отырған Қазақстандағы банктердің қызметтерін күнделікті пайдаланып жүр. Бірақ, мұнымен шектелмей, алға қадам басу керек.

Елімізде жоғары өнімді цифрлық экономиканы дамытуға тын серпін беру үшін қажетті нәрсенің бәрі бар.

Жастарымыз білімді әрі жасампаз. Интернет қолжетімді. Озық цифрлық инфрақұрылым құрылды.

Бүгінде кез келген азамат үйінен шықпай-ақ бірнеше минуттың ішінде банк есепшотын аша алады. Бөліп төлеуді рәсімдеп, тауар сатып алу үшін де сыртқа шығудың қажеті жоқ.

Цифрландырудың келесі кезеңінде қолжетімділікті қамтамасыз етуден мүмкіндіктер аясын кеңейтуге көшуіміз керек.

Парадигманы өзгертіп, алдымызда тұрған міндеттерге мүлде басқа қырынан қарауға тиіспіз.

Біздің мақсатымыз – шын мәнінде халықтың цифрлық экономика құру.

Интернет қоғамдық санада тұтыну мен көңіл көтерудің ғана емес, жасампаздық пен еңбектің виртуалды аумағына айналуы керек.

Смартфондар азаматтарымыз үшін уақытты зая өткізетін қымбат ойыншық емес, тиімді жұмыс істеуге мүмкіндік беретін құралға айналуға тиіс.

Үкімет жыл соңына дейін цифрлық форматта жұмыспен қамтудың жеңілдетілген құқықтық режимін қалыптастырады.

Халықтың цифрлық экономика құру үшін адамдардың мүмкіндіктері тұрғылықты жеріне тәуелді болмауы өте маңызды.

Азаматтарымыз ауылда немесе қалада тұрса да, смартфон арқылы заңды табыс табуды ұйренуге тиіс.

Кәсіпкерлікті қолдауға арналған қазіргі шараларды жекеменшік маркетингтіктердің, банктердің, логистикалық компаниялар мен цифрлық сервистердің мүмкіндіктерін пайдалануға міндетті тұр.

Несие беру мен субсидиялаудан бөлек, өнім өндіруге және оны сатуға арналған қосымша құралдар қажет.

Келесі жылы Үкімет бизнес қауымдастығымен бірлесіп, бірқатар өңірде цифрлық дамуға қатысты пилоттық жобаларды іске қосуы керек. Мұндай қадам ауыл шаруашылығы өнімін өндірушілерге өз тауарын өткізу ісін жолға қоюға көмектеседі.

Табысты тәжірибелерді барлық аймақта кеңінен таратқан жөн.

Активтерді токкендеу, яғни оларды цифрлық ортаға көшіру ісін толық жүзеге асыру керек.

(Соғы 4-бетте)

• ЖЕДЕЛ ЖЕЛІ

Ұлттық құндылықты ұрпаққа аманаттаймыз

Елдің ертені ең алдымен бүгінгі ұрпақтың тәрбиесімен, алған білімімен, бойына сіңірген ұлттық құндылықтарымен өлшенеді. Тарихтың талай өткенінен өтіп, тіліміз бен ділімізді, салт-санамызды сақтап келген халқымыз үшін осы қасиетті ұғымдардың орны қашанда бөлек. Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаевтың Қазақстан халқына Жолдауында көтерілген әлеуметтік-экономикалық міндеттерді саралай отырып, мен ең алдымен, адам капиталына, ұрпақ тәрбиесіне, әлеуметтік әділеттілік пен ұлттық бірлікке қатысты мәселелерге назар аудардым. Өйткені, мемлекеттің шынайы байлығы – жерінің кеңдігімен немесе қазынасының молдығымен ғана емес, азаматтарының білім-білігімен, денсаулығымен, рухани кемелдігімен айқындалады.

Қазақ «Бала – бауыр етің» деп бекер айтпаған. Ұрпақтың қамын ойлау – ұлттың болашағына жауапкершілікпен қарау деген сөз. Осы тұрғыдан алғанда, ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларға қолдау көрсету, емдеу-оңалту орталықтарын дамыту, олардың сапалы білім алып, қоғамға бейімделуіне жағдай жасау мәселелерінің маңызы зор. Әрбір баланың қабілетін ашуға, өз мүмкіндігін жүзеге асыруға толық құқығы бар. Қоғамның кемелдігі де қамқорлыққа мұқтаж жандарға жасаған қарым-қатынасынан танылады.

Біздің халқымыздың болмысындай мейірім мен жанашырлықтың тамыры тереңде жатыр. Жетімін жылатпаған, жесірін қаңғыртпаған елдің ұрпағымыз. Ендеше, бүгінгі әлеуметтік саясаттың да өзегінде осы адамгершілік құндылықтар жатуы тиіс. Ерекше қажеттілігі бар баланың сапалы білім алуы немесе дер кезінде оңалту көмегіне қол жеткізуі тек бір отбасының мәселесі емес, тұтас қоғамның ортақ жауапкершілігі.

Мемлекет басшысының ұстаздардың жүктемесін азайту, олардың артық міндеттерден арылту жөніндегі ұстанымы да көңілге қондым. Ұстаздың негізгі міндеті – балаға білім беріп қана қоймай, оның бойына ізгілік пен адамдық қасиеттерді сіңіру. Ал, қағазбастылыққа кеткен уақыттың орнын шөкіртпен өткізген бір тағылымды сабақ баса алар ма?! Мұғалімнің мәртебесін көтеру – білімнің ғана емес, ұлт тәрбиесінің де мерейін өсіру.

Жол

«Жаңа тарихи кезеңдегі Қазақстанның өзекті міндеттері»

Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаевтың Қазақстан халқына Жолдауы

(Соңы. Басы 1,2,3-беттерде)

Бұл қадам азаматтарға компания-лар мен түрлі нысандардың меншік иесінің бірі болуына, ал кәсіпкерлерге артық дедаласыз тікелей капитал тар-туға мүмкіндік береді.

Халықтық цифрлық экономика құрудың стратегиялық мақсаты – әрбір азаматтың әл-ауқатын арттыру үшін заманауи технологиялардың мүмкіндіктерін пайдалану.

Быыл Цифрландыру және жасанды интеллект жылы аясында біз озық әрі технологиялық тұрғыдан дамыған мемлекет құру ісіне серпін бердік.

Енді бұл жұмысты әрі қарай жүйелі жалғастырып, жасанды интеллектіге негізделген цифрлық экономика құруымыз қажет. Үкімет, ұлттық компаниялар, креативті индустрия секторы осы үдеріске белсенді атсалысуға тиіс.

Бұл – жаңа дәуірдің талаптарына толық сай келетін аса маңызды жалпыұлттық міндет. Болашақтың экономикасын құру үшін таптаурын түсініктер мен ескірген тәсілдерден біржола арылуымыз қажет.

Қоғам дамуының мүлде жаңа негізін қалыптастыруымыз керек. Шын мәнінде, мұны озық технологиялар заманында өскелең ұрпақтың лайықты өмір сүруіне жол ашатын ұзақ мерзімге арналған жалпыұлттық миссия деуге болады.

Цифрлық дәуір қаншалықты күрделі, қиын, тіпті қауіп-қатерге толы болса да, біздің мақсат-мұратымыз өзгермейді.

Бұл – жаңа тұрпатты мемлекет құру, жанғыру мен жанару жолынан айнымау. Сондықтан мен келесі жылды Жалпыхалықтық ауқымды құрылыс жылы деп жариялауды ұсынамын.

Жоғарыда айтқанымдай, осы жылдың аясында әр облыс орталығында, аудандарда, тіпті елді мекендерде азаматтық инфрақұрылым нысандарын салуға және жеңілдеу белсенді түрде кірісеміз.

Жолдар, әуежайлар, вокзалдар, денсаулық сақтау мекемелері, соның ішінде ерекше қажеттілігі бар балаларға арналған оңалту орталықтарының құрылысын бастаймыз.

Сондай-ақ барлық аймақта шығармашылық үйлері, спорт кешендері, кітапханалар және ғылыми орталықтар бой көтеруі керек. Әрине, тұрғын үй салу да маңызды міндет болып қала береді.

Біз ауқымды құрылысты қарқынды жүргіземіз. Бұл – халқымыздың жасанды интеллект дәуіріне беретін ортақ жауабы.

Конституцияда халықтың әл-ауқатын арттыру мемлекеттің стратегиялық басымдығы ретінде айқындалды. Осы бастамалардың барлығы ең игілігі, әсіресе өскелең ұрпақтың қамы үшін қолға алынып отырғанын тағы да баса айтқым келеді.

Келесі өте маңызды міндет – мемлекеттік басқару ісінің сапасын толықтай жақсарту.

Инфрақұрылымды жаңғырту, жаппай цифрландыру және индустрия саласын дамыту үшін бюджеттен қосмақты қаржы бөлініп жатыр. Жеке инвестиция да тартылуда.

Осы орайда, мына мәселеге назар аударғым келеді. Ауқымды құрылыс аясындағы жобаларды мұқият іріктеу, сенімді компаниялармен жұмыс істеу және бастаманы жүзеге асырудың әр кезеңін жіті бақылау өте маңызды.

Мемлекеттік аппарат осы міндетті қасиби тұрғыдан мүлтіксіз орындауға дайын болуы керек.

Бұдан бөлек, макроэкономикалық саясатты мұқият ойластырып жүргізген жөн.

Соңғы жылдары Үкімет бюджет пен салық жүйесін толығымен қайта қарады.

Бірақ мемлекеттік саясаттың тиімділігі, ең алдымен, азаматтардың әл-ауқатына, экономикалық белсенділігіне қарап бағаланады.

Сондықтан біз үшін ең маңызды мақсат – халықтың табысын ұлғайту. Ол үшін бірінші кезекте инфляциямен жүйелі түрде күресу қажет.

Инфляция, бейнелес айтқанда, азаматтарымыздың тұрмысын күннен күнге тұралататын қауіпті кесеп.

Бағаның өсу қарқыны біршама бәсеңдеді. Дегенмен инфляция деңгейі әлі де жоғары.

Сондықтан, ең алдымен, Үкімет пен Ұлттық банк бірлесіп, үйлесімді жұмыс істеуі керек. Инфляцияны тежеп, төмендету қажет. Бұл – аса маңызды міндет.

Үкімет бюджет және салық саясатын барынша байыпты жүргізуі қажет. Сондай-ақ экономиканың өндірістік әлеуетін күшейтіп, бизнестің өнімділігін арттыру үшін қолайлы жағдай жасау керек.

Қаржы нарығын реттеуші мекеме-

лер де өз міндеттерін сапалы әрі тиімді орындауға тиіс.

Бүгінде Қазақстанның қаржы жүйесі айтарлықтай орнықты деңгейде. Оған дәлел: еліміздегі банктердің активі 75 триллион теңгеден (яғни 150 миллиард доллардан) асты.

Депозиттердің көлемі рекордтық көрсеткішке, нақты айтқанда, 52 триллион теңгеге, яғни 105 миллиард долларға жетті.

Салымдардың 78 пайызы ұлттық валютада сақталған. Бұл ұлттық теңгенің құндылығы арта түскенін көрсетеді.

Ендігі маңызды міндет – жинақталған қаржы ресурстарын экономиканың нақты секторын дамытуға тиімді пайдалану.

Осыған орай, Ұлттық банкке баға мен қаржы тұрақтылығын қамтамасыз етумен қатар, экономиканы дамытуға жол ашатын бастамаларды жүзеге асыруға да атсалысатын кез келді.

Экономикамыз ұзақмерзімді қаржыландыруды қажет етеді. Оны толық өтеуге бюджет пен даму институттарының қауқары жетпейді.

Банктер бизнесті инвестициялық кредиттеуге барынша атсалысуға тиіс. Бұл – олардың негізгі миссиясы.

Ол үшін қажетті жағдай жасалуға тиіс, соның ішінде банк жүйесіндегі көдеге жаратылмай жатқан бос қаржыны тиімді реттеу жолдарын ойлап табуға болады. Ал мұндай қаржы бар, әрі өте көп.

Пайдасыз пікірталасқа уақытымыз жоқ. Елді дамудың даңғыл жолына салатын шешімдер қажет.

Экономиканың басты салаларын ұзақмерзімді кредиттеудің жаңа тәсілдерін іске қосқан жөн. Бұған банктер, даму институттары, халықаралық қаржы ұйымдары және басқа да қаржы көздерін тарту керек.

Капитал нарығының мүмкіндіктерін айтарлықтай кеңейту міндеті тұр.

Сол себепті жеке кәсіпорындарды биржа құралдарын белсенді қолдануға ынталандыру маңызды.

Аса өзекті міндеттің бірі – қосымша қаржы тарту және инвестициялық тәртіпті күшейту.

Әзірленіп жатқан Капитал нарығы туралы заңда нақты тетіктер қарастырылуы қажет.

Әсіресе, ұлттық бірыңғай қаржы эжохүйесін қалыптастыруға ден қойған абзал.

Қазақстан қор биржасы, «Астана» халықаралық қаржы орталығы және Alatau City жақын серіктес ретінде жұмыс істеуге тиіс.

Ұлттық банк пен Үкімет Қазақстанның қаржы нарығын дамытудың бірыңғай стратегиясын әзірлеуі керек.

Макроэкономикалық тұрақтылықты ұзақ мерзімге қамтамасыз етудің тағы бір жолы – бюджет саясатын реттеу.

Былтыр қабылданған Бюджет кодексі мемлекет қаражатын тиімді басқаруға және қаржылық тәртіпті күшейтуге мүмкіндік берді.

Дегенмен шығындардың жыл санап көбейіп бара жатқанын ескерген жөн. Сол себепті қазына қаржысын жоспарлау және басқару сапасын одан әрі арттыру қажет.

Орынсыз, тиімсіз шығындардың алдын алу үшін жасанды интеллект технологиясының мүмкіндігін пайдаланған дұрыс. Сондай-ақ мемлекеттік қазына жүйесін толыққанды цифрландыру жұмысын аяқтау керек. Бюджет қаражатын басқарудың ортақ әдіс-тәсілдерге негізделген жүйесін құру қажет.

Үкімет пен Ұлттық банктен нақты ұсыныстар күтемін.

Келесі басымдық – салық саясатын жетілдіру.

Жаңа Салық кодексі бүкіл жүйені кешенді түрде қайта жаңғыртуға негіз қалады.

Бірақ мұндай ауқымды реформа жолында күтпеген мәселелер міндетті түрде шығады. Оны алдын ала болжау оңай емес.

Соның салдарынан жекелеген нормаларды қолдану кезінде бизнес түрлі қиындықтарға тап болып отыр.

Салық кодексі қатып қалған қағида не қасиетті кітап сөзі емес. Заң өмірдің шындығынан алшақ кетпегуге тиіс.

Сондықтан қайшылықтарды жойып, екіұшты түсіндірілген нормалардан арылу керек. Кәсіпкерлерге салмақ түсіретін артық жүктемені азайтып, сынаржақ тұстарын алып тастаған жөн.

Салық жүйесі бизнестің дамуға деген ынтасына бөгет болмауы керек. Сондай-ақ инвестиция тартуға және жұмыс орындарын ашуға кедергі келтірмегені дұрыс.

Сондықтан Үкіметке бизнес өкілдерінің пікіріне құлақ асып, салық заңнамасына енгізілетін нақты өзгерістер легін әзірлеуді тапсырамын.

Кәсіпкерлердің жұмыс істеу қағи-

даларын өзгерте бермеу үшін бұл істі барынша байыппен жүргізу керек.

Біздің заңнамамыз тым көлемді әрі күрделі, сондықтан оны түсіну қиын. Осы мәселе кәсіпкерлердің бас ауруына айналып отыр.

Салық салудағы әділеттілік мәселесіне арнайы тоқталғым келеді.

Бай-бағдалдарға арналған жоғары салық мөлшерлемесін енгізу мәселесін талқылайтын кез келді деп санаймын.

Тағы да атап өтемін. Ешкім заңды түрде тапқан активке қандай да бір жолмен шектеу қойғалы жатқан жоқ. Бұл Конституция талаптарына қайшы болар еді.

Әңгіме әділеттілік туралы, яғни әр азаматтың ел дамуына лайықты, адал үлес қосуы жөнінде болып отыр.

Үкімет пен Құрылтай осы мәселені зерделеп, тиісті ұсыныстарын беруі қажет.

Әділ салық салу ашықтықты, яғни жаппай цифрландыруды талап етеді.

Салық түсімін арттырып, көлөңкелі экономика мен жемқорлық сын-қатерлерін азайту үшін озық технологияларды, соның ішінде жасанды интеллектті пайдалану қажет.

Қазіргі жағдайда инновацияларды табысты енгізіп, экономиканың бәсекеге қабілетін арттыру ісінде құқық жүйесі айрықша рөл атқарады.

Қолданыстағы Азаматтық кодекс өткен ғасырдың тоқсаныншы жылдарында қабылданды.

Кодекс өзінің тарихи миссиясын толық атқарып шықты десек, артық болмайды.

Бұл құжат нарықтық экономиканың негізгі институттарын құруға жол ашты, меншікті қорғау қағидатын бекітті.

Бұған қоса, жаңа тарихи дәуірдегі азаматтық қатынастардың құқықтық негізін қалыптастырды. Дегенмен қанша жерден сапалы болса да, бұл Азаматтық кодекс өтпелі кезеңдегі экономика үшін әзірленді.

Сол кезде озық технологиялардың заты түгілі, аты да жоқ болатын. Әрине, соңғы 30 жыл ішінде бүкіл әлем, соның ішінде еліміз де түбегейлі өзгерді.

Осының бәрін ескере отырып, болашақтың экономикасына байыппен көшуге құқықтық негіз болатын жаңа Азаматтық кодекс қабылдау қажет деп санаймын.

Бұл кәсіпкерлердің, инвесторлардың және азаматтардың алаңсыз жұмыс жүргізуі үшін құқықтық тұрақтылықты қамтамасыз етуге мүмкіндік береді.

Құрылтай депутаттары Үкіметпен бірлесе отырып, осы маңызды құжатты әзірлеуге тез арада кіріскені жөн.

Құрылтай жаңа Азаматтық кодексті келесі жылдың аяғына дейін қабылда-са жөн болар.

«Халықтық құрылысқа» қажеттілік экономикалық міндеттерден ғана туындаған жоқ. Түрлі салада қордаланған құрылымдық теңгерімсіздік осыған алып келді.

Халық саны мен ішкі көші-қонның өсуі бұған дейін әуіпірімдеп жұмыс істеп тұрған әлеуметтік нысандарға шектен тыс салмақ түсіреді.

Бұл кеше ғана пайда болған түйткіл емес.

Өткен онжылдықтарда әлеуметтік көмекті шамадан тыс көбейту есебінен мемлекеттік басқарудағы қателіктер мен кемшіліктерді жасырып-жабу, яғни азаматтардың көңілін табу қалыпты дүниеге айналды.

Мемлекет ресурсы желге ұшты, тіпті жағдайы жақсы отбасылар да жәрдемақы алды. Осы кезде мектептер мен ауруханалар тапшылығы ұдайы ұлғайып отырды.

Бұл қоғамда патернализм мен масылдық көңіл-күйдің күшеюіне түрткі болды. Әлеуметтік қамсыздандыру жүйесінде ашықтан ашық тонау және сыбайлас жемқорлық белең алды.

Негізсіз жеңілдіктер мен жәрдемақылардың түні көптігі – институционалдық шалағайлықтың, керек десеңіз, мемлекеттік аппараттың әлсіздігінің белгісі. Бұл – елдің жарқын келешегін қамтамасыз ету ісінде көрегенділік жетіспейді деген сөз. Мұны түсінген абзал.

Адамдарға бюджет қаражаты есебінен қамқорсынанған сынай таныту – барып тұрған популизм. Осының салдарынан халық мүддесіне қарсы, елдің орнықты дамуына түсау болатын түрлі алаяқтық істер бүркемеленіп келді.

Бүгінін ғана ойлайтын адамдардың түсінігі атсалыдай болады. Олар стратегиялық және мемлекеттік көзқарас тұрғысынан пайымдай алмайды.

Сондықтан әлеуметтік саясатты түбегейлі қайта қарап, уақытша түйткілдерді реттеуден гөрі стратегиялық мақсаттарға жетуге баса мән беру қажет.

Қайталап айтамын: мемлекеттік

көмек шын мұқтаж адамдарға ғана берілуіге тиіс. Үкіметтің алдында тұрған басты міндеттің бірі – осы.

Жалпы, бұл салада өзекті мәселелер аз емес, соған байланысты Үкімет өз ұсынысын, шешімдерін беруде.

Қазір қоғамда осы мәселелер бойынша қызу талқы жүріп жатыр. Азаматтар өздерін алаңдатқан мәселелерді ашық айтуда.

Сондықтан бұл күрделі мәселені «өгізді өлтірмей, арбаны сындырмай», байыппен, салмақты көзқараспен шешу қажет. Артық қыламын деп, тыртық қылуга мүлдем болмайды.

Кез келген реформа терең сарапта-лып, мұқият зерттеліп, азаматтардың жағдайын мейлінше ескере отырып жүргізілуіге тиіс.

Әлеуметтік көмектің жаңа тәсілдерін, соған қатысты ақпараттық жүйелердің қызметін алдын ала мұқият тексерістен өткізу қажет. Ең дұрысы, ондай жобаларды әуелі пилоттық ре-жимде іске қосып, тиімділігі расталған соң ғана кең ауқымда қолдану керек.

Түптеп келгенде, әлеуметтік мемлекет дегеніміз – азаматтарды әлеуметтік төлемдерге тәуелді ету емес, бұл, ең алдымен, халықтың тұрмыс сапасын, әл-ауқатын арттыру деген сөз.

Сондықтан біз адам капиталының сапасын жақсартуға және өскелең ұрпақтың жан-жақты дамуына қолайлы жағдай жасауға баса мән беріп отырымыз.

Қазақстанда жеті миллионға жуық бала бар. Бұл – халқымыздың 34 пайызы. Жыл сайын 330 мыңнан астам сәби дүниеге келеді.

Елімізде халық саны қарқынды өсуде. Сондықтан денсаулық сақтау инфрақұрылымын жүйелі әрі жедел дамыту – өте маңызды міндет.

Біз ауқымды құрылыстың алғашқы кезеңінде еліміз бойынша сегіз заманауи перинаталды орталық салуды жоспарлап отырмыз.

Бұдан басқа, Атырау, Ақтөбе, Алматы, Шымкент, Қаскелең, Семей, Ақтау қалаларында жеті көпбейінді балалар ауруханасы, Астанада тағы екі медициналық нысан бой көтереді.

Аталған жұмысқа бюджет қаражатымен қатар, жеке капиталды кеңінен тартқан жөн.

Қолға алынған мемлекет пен жеке-меншік серіктестігі жобаларын сәтті жүзеге асыру қажет. Мұндай серіктестік түрі әлеуметтік инфрақұрылымға салынатын жеке инвестиция көлемін ұлғайтуға көмектеседі.

Ең бастысы, тиісті рәсімдерді негізсіз созбай, шешімдерді тез қабылдау керек.

Сондай-ақ біз алғашқы медициналық-санитарлық көмек жүйесін жаңғырту ісіне ерекше мән береміз.

Осы тұрғыдан алғанда, жалпы практика дәрігерлерінің өкілеттігін кеңейтіп, бұл жүйені қаржыландыру көлемін кезең-кезеңімен ұлғайту маңызды.

Үкіметке келер жылдың 1 қаңтарынан бастап осы бағытта жұмыс істейтін ұчаскелік қызмет мамандарының жалақысын үздіксіз еңбек өтіліне қарай 40 пайызға дейін арттыруды тапсырамын. Бұл 77 мыңнан астам маманның табысын өсіруге мүмкіндік береді.

Сонымен қатар біз жалақының ең төменгі мөлшерін кезең-кезеңімен көбейте береміз. Мен Үкіметке ең төменгі жалақы мөлшерін 85 мыңнан 110 мың теңгеге дейін көтеруді тапсырамын.

Осы міндет келесі жылдың 1 қаңтарынан бастап іске асырылуға тиіс. Бұл 1,8 миллион адамның, соның ішінде бюджеттен жалақы алатын 370 мыңнан астам қызметкердің табысын арттыруға ықпал етеді.

Тағы бір өзекті тақырып. Инклюзивті білім беру мәселесіне айрықша назар аударған жөн.

Бүгінде Қазақстанда инклюзивті білім алуға тиіс 237 мыңнан астам бала бар.

Өкінішке қарай, соңғы жылдарда ерекше қажеттілігі бар балалардың саны арта түсуде. Сондықтан Үкімет әкімдермен бірлесіп, осы салаға қатысты инфрақұрылымды дамытуға тиіс. Ауқымды құрылысты жүргізу кезінде бұл бағыт назардан тыс қалмауы қажет.

Маман тапшылығын азайту және ерекше қажеттілігі бар балалардың диагнозын ерте жастан анықтау жұмысы да жүйелі түрде жүргізілуі керек. Осы жөнінде «Қазақстан халқына» қоры белсенді атсалысқан жөн.

Тағы бір мәселе. Қоғамда оқу-ағарту саласындағы реформаларға қатысты түйткілдер көп талқылануы жүр.

Жалпы, әр өзгеріс мұғалімнің жұмысын жеңілдетуге, оның қызметіндегі артық жүктемені азайтуға бағытта-луы керек.

Іс жүзінде бұл міндет толық орын-

далмай жатқаны жасырын емес. Бұрын қағазбастылық көп еді. Енді оның орнын түрлі платформаларға, цифрлық жүйелерге енгізілуіге тиіс есептер басып отыр.

Ұстаздың негізгі миссиясы – балаға сапалы білім беру, яғни сауатты, сана-лы ұрпақ тәрбиелеу. Бұл міндеттерді орындауға кедергі келтіретін басы артық жұмысты доғару керек.

Біз мұғалімдердің абырой-беделін қорғауымыз қажет. Соңғы уақытта мектептерде оқушылар ұстаздарына дөрекі сөйлеп, тіпті, күш қолдана-тын жағдайлар да аз емес. Мұндай кезде көбінесе мектеп әкімшілігі де мұғалімге қысым көрсетіп жатады. Бұл – дұрыс емес.

Әр мәселе мұқият әрі жан-жақты қаралуға тиіс. Кез келген жағдайға отбасы да, оқушы да, ұстаз да, мектеп те – бәрі де бірдей жауапкершілікпен қарауы керек.

Оқу-ағарту министрлігі бұл жұмысты жіті назарда ұстауы қажет.

Құрметті Құрылтай депутаттары және Үкімет мүшелері!

Мен бұған дейін де айтқанымдай, еліміз жаңа тарихи кезеңге қадам басты.

Осындай бетбұрысты сәтте ұлттық жоспарымыз бен стратегиямыздың бәрін қайта зерделеуіміз керек.

Біз Тәуелсіздігіміздің келесі мерейлі белесіне қандай нәтижемен жететінімізді анық түсінуіміз қажет.

Алдымыздағы мақсаттарды нақты белгілеу арқылы біз бүгінгі міндеттер мен басымдықтарды айқындаймыз, дербес стратегиялық бағдарымызды берік ұстанып, жасампаз жоспарларды жүзеге асырамыз.

Сондықтан, Президент Әкімшілігі

Стратегиялық жоспарлау және ре-

формалар агенттігімен бірлесіп, бір

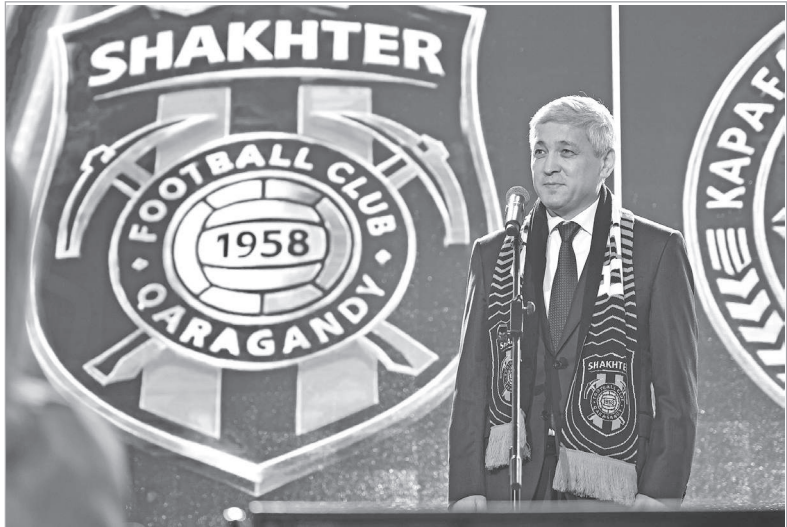
жылдың ішінде еліміздің ұзақмерзімді дамуының кешенді бағдарын айқын-

дайтын құжат әзірлеуі керек.

Бұл жұмысқа ғылыми-зерттеу орталықтарын, соның ішінде Қазақстан стратегиялық зерттеулер инсти-тутын кеңінен тартқан жөн. Осынау маңызды құжатқа депутаттар да елеулі үлес қоса алады деп ойлаймын.

Жеңіске жеткендер

Қарағандылық «Шахтер» футбол клубы Бірінші лигада топ жарып, Премьер-Лигаға жолдама еншіледі. Осы айтулы жеңіске орай Қарағандыдағы Достық үйінде 2025-2026 жылғы футбол маусымының қорытындысына арналған салтанатты жиын өтті. Салтанатты іс-шараға облыс әкімі Ермағанбет Бөлекпаев арнайы қатысып, чемпиондарды жарқын жеңісімен құттықтады.

Ербол ЕРБОЛАТ, «Ortalyq Qazaqstan»

Аймақ басшысы өз сөзінде қарағандылықтарды Премьер-Лигаға қайта оралуымен құттықтап, бұл жетістіктің жанкүйерлер үшін маңызы зор екенін атап өтті. Сондай-ақ, клубтың алдағы уақыттағы даму стратегиясына тоқталып, бірқатар маңызды жоспарларымен бөлісті.

– «Шахтер» клубын, команда ойыншыларын және барша жанкүйерлерді Премьер-Лигаға оралуымен құттықтаймын! Бұл – Республика күніне орай жасалған лайықты тарту. Клуб ойыншыларымен соңғы кездескенімде команда өкілдері жаңа, заманауи автобус қажет екенін айтқан еді. Желтоқсан айында осы сыйлықты табыстаймыз. Бұдан бөлек, клуб басшылығы шағын автобус сұраған болатын. Бұл мәселе де келесі жылдың наурыз айына дейін шешімін табады деп жоспарлап отырмыз. Ең алдымен, Тимур Руслановичке және бас бапкер Андрей Финюченкоға алғысымды білдіргім келеді. Олар ауқымды жұмыс атқарды. Біз де өз тарапымыздан «Шахтер» клубының кәсіби деңгейде дамуына және букаралық футболдың өркендеуіне үлес қосып келеміз. Келесі жылға арналған жоспарларымыз да бекітілді. «Шахтер» футбол академиясының құрылысы аяқталып, үзде етілгенді, күзде жаңа әрі заманауи ғимаратта жұмысын бастайды. Сонымен қатар, Қарағанды қаласының әкімдігімен

бірлесіп, 15 мың көрерменге арналған жаңа жабық стадионның жобалау жұмыстары қолға алынды. Алдымызда нақты міндеттер тұр, жұмысты қарқынды жалғастырамыз. Бұдан бөлек, қолданыстағы стадионның алаңы жаңартылып, жөндеу жұмыстары жүргізілді. Келесі жылы бұл жұмыстың жалғасы ретінде стадиондағы ескі орындықтар толық ауыстырылады. Барлық жұмыс кезең-кезеңімен жүзеге асырылады. Алдағы маусымда «Шахтер» жаңартылған стадионда өнер көрсетеді деп сенемін, – деді облыс әкімі.

Салтанатты жиында «Шахтер» клубы мен Қазақстан ұлттық құрамасының тәжірибелі қақпашысы Игорь Шацкий Бірінші лиганың «Үздік қақпашысы» атағына ие болды. Ал, команда шабуылшысы Артем Литовш маусым бойы қарсыластар қақпасына 24 гол соғып, 9 нәтижелі пас шығарған ол Бірінші лиганың «Үздік сұрмергені» және «Үздік ассистенті» атанды. Сонымен қатар, жас буынның әлеуетін танытқан Қазақстанның U-18 жасөспірімдер құрамасының мүшесі Нұралы Азатқазы «Үздік жас футболшы» номинациясында топ жарды. Ал, шабуылшы Арман Нүсіп «Үздік гол» иегері атанды. Оның Бірінші лиганың төртінші турында «Тобыл» клубының қақпасына соққан голы маусымның ең әдемі голы деп танылған.

Жақында ғана клуб шабуылшысы Артем Ұлттық құрама сапына шақырту алды. Шабуылшы алдағы маусымда да «Шахтер»

жейдесінде өнер көрсетіп, командамен бірге жаңа белестерді бағындыруға ниетті екенін жеткізді.

– Жаңа маусымда Премьер-Лигада жоғары деңгейде өнер көрсетіп, жақсы нәтижелерге қол жеткіземіз деп сенемін. Биылғы маусымда жеңіске жеткенімізбен, оған жету жолы оңай болған жоқ. Алдағы маусымда да «Шахтер» сапында қалғым келеді. Клуб маған сенім артып, алаңда өзімді көрсетуге мүмкіндік береді деп үміттенемін. Мен де команда үшін бар күшімді салып, жеңіс жолында аянбай еңбек етуге дайынмын, – деді шабуылшы.

Шахтинск қаласының тұрғыны Жанғали Жүнісісов «Шахтер» футбол клубына 2008 жылдан бері жанкүйерлік етіп келеді. Өзі де кенші болғандықтан, кеншілер клубының әрбір жетістігін ерекше мақтаныш санайды.

– Команданың екі жыл қатарынан Бірінші лигада өнер көрсетуі жанкүйерлерге де оңай тимеді. Кеншілердің бәрі «Шахтерге» жанкүйер. Биыл команда жоғары деңгейде ойын көрсетіп, Премьер-Лигаға қайта оралды. Қазақстандық клубтар арасында Чемпиондар лигасына алғаш болып жолдама алған да – осы «Шахтер» еді. Сол бір жарқын кезеңдегі жеңісті күндеріміз қайта оралады деп сенемін, – деді жанкүйер.

«Шахтер» клубының жаңа маусымға дайындығы аясында команда құрамы да едәуір жаңармақ. Алдын ала жоспар бойынша, ойыншылардың 40-45 пайызы ауысып, бірқатар жаңа ойыншы қатарға қосылады деп күтілуде. Олардың арасында шетелдік легионерлермен бірге, Қазақстанның өзге клубтарында өнер көрсетіп жүрген үздік ойыншыларды шақырту көзделген. Алдағы маусымда «кеншілер» жанкүйерлерімен сыйымдылығы 18 мың көрерменге арналған Орталық стадионда қайта қауышады деп күтілуде.

Суретті түсірген Жангелді ӘБДИГАЛЫМ

• ҚҰРМЕТ

Сарандағы салтанат

Республика күні – елдігіміздің еңсесін тіктеген, егемендігіміздің негізін қалаған тарихи белес. Бұл мереке азаттықтың қадірін ұғындырып қана қоймай, ел болашағына деген жауапкершілікті де терең сезіндіреді. Өйткені мемлекеттің мерейі тек өткен тарихымен емес, бүгінгі жетістігімен, ертеніне деген сенімімен өлшенеді. Ал сол сенімнің басты тірегі – білімді, еңбекқор, елжанды жас ұрпақ. Саран қаласында өткен мерекелік салтанат та осы ұғымдарды тоғыстырған тағылымды шара болды.

Ержан ИМАШ, «Ortalyq Qazaqstan»

Саран қалалық Мәдениет үйінде Республика күні салтанаты түрде аталып өтті. Мерекелік жиынға жиналған жұртшылық елдік пен бірлікті дәріптеген әсерлі кештің куәсі болды. Салтанатты шарада Саран қаласы әкімінің орынбасары Дастан Әрнешов көпшілікті айтулы мерекемен құттықтап, жыл сайынғы Саран қаласы әкімінің «Қыран» сыйлығы он номинация бойынша табыстады.

Республика күнінде үздіктерді ұлықтаудың өзіндік мәні бар. Өйткені егемендіктің шынайы құндылығы ел азаматтарының еркін еңбек етіп, білім алып, қабілетін шыңдап, қоғамның дамуына үлес қосуынан көрінеді. Ал, осындай мүмкіндікті тиімді пайдаланып, өз саласында биік нәтижеге жеткен жастардың еңбегін бағалау – ел ертеніне көрсетілген құрмет.

«Қыран» сыйлығы да осы мақсатпен үндеседі. Оның атауының өзі биік мұрат пен асқақ арманды меңзейді. Қыран – еркіндіктің, өрліктің, қайсарлықтың нышаны. Демек, осы марапатқа ие болған әрбір жас өз жетістігімен ғана емес, өзгелерге өнеге болар ізденісімен де ерекшеленеді. Мұндай марапат жас буынның жігерін жанып, алға қойған мақсатына нық қадам басуына серпін береді.

Биылғы «Қыран» сыйлығы он номинация бойынша өз иелерін тапты. Атап айтқанда, «Жаңа буынның кәсіпқойы» номинация-

сында Нұрболсын Исаев, «Жылдың спорт мақтанышы» номинациясында Мұхамедрахым Әрнешов, «Отан мақтанышы» номинациясында Айбек Архатулы марапатталды.

«Мемлекеттік тіл – болашағым» номинациясында Дмитрий Якубов, «Жаңа буын педагогі» номинациясында Қаракөз Жақыпова, «Еңбекші буын көшбасшысы» номинациясында Әли Сәулетұлы үздік деп танылды. Ал «Бизнестің жас көшбасшысы» номинациясы Болат Ахметовке, «Жас мәдениет майталманы» номинациясы Карина Анкудиноваға бұйырды.

Сондай-ақ, «Жаңа буынның мемлекеттік қызметшісі» номинациясында Айгерім Қасым, «Жарқыраған жас жұлдыз» номинациясында Жұлдыз Меней «Қыран» сыйлығының лауреаты атанды.

Он номинация – он түрлі бағыт. Бірақ олардың барлығын біріктіретін ортақ қасиет бар. Ол – еңбекке адалдық, таңдаған ісіне жауапкершілікпен қарау және жетістікке ұмтылу. Бірінің табысы спорттағы қажырлы дайындықпен өлшенсе, екіншісінің еңбегі білім беру ісіндегі ізденіспен, үшіншісінің жетістігі кәсіпкерлік пен қоғамдық қызметтегі белсенділікпен бағаланады. Осындай сан салалы еңбектің бір сахнада тоғысуы қала жастарының әлеуетін айқын аңғартты.

Әсіресе, мемлекеттік тілдің мәртебесін көтеру, жас педагогтердің еңбегін бағалау, кәсіпкерлік бастамаларды қолдау және мәдениет саласындағы таланттарды таныту бағытындағы номинациялардың

маңызы зор. Өйткені бұлардың әрқайсысы қоғам дамуының маңызды бір саласын қамтиды. Білімді ұрпақ тәрбиелеу, мемлекеттік тілге құрмет қалыптастыру, жаңа жұмыс орындарын ашуға ұмтылу, ұлттық өнерді өркендету – бәрі де ел игілігіне қызмет ететін істер.

Жастардың еңбегін көпшілік алдында ұлықтау олардың өзіне ғана емес, қатарластарына да үлкен мотивация береді. Жетістікке жетудің жолы тек талантпен шектелмейтінін, оның артында табандылық, уақыт пен төзім жатқанын осындай марапаттар айқындай түседі. Сондықтан «Қыран» сыйлығын кезекті мерекелік марапат ретінде ғана емес, жас буынның қоғамдағы орнын айқындайтын, олардың азаматтық белсенділігін арттыратын игі бастама ретінде бағалауға болады.

Марапаттау рәсімінен кейін «Қыран» сыйлығының лауреаттары естелік суретке түсті. Осылайша салтанатты кештің ресми бөлімі аяқталып, мерекелік шара жергілікті өнерпаздардың концерттік бағдарламасына ұласты.

Концерт барысында «Амадеус», «Дара», «Каприз» би ансамбльдері мен «След» вокал студиясы өнер көрсетті. Оркестрдің орындауында «Сарыжайлау» композициясы ұсынылды. Жұлдыз Меней мен Алтынай Сармұтдинова әуелете ән шырқап, Азамат Мұстафин Пүрманғазының «Адай» күйін күмбірлетті.

САРАН

Сурет ұйымдастырушылардан

• МАРАПАТ

Мерекеде мерейі үстем

Бұқар жырау ауданының Доскей ауылдық Мәдениет үйінде аудан жұртшылығы Республика күнін атап өтті.

Ержан ИМАШ, «Ortalyq Qazaqstan»

Мерекелік салтанат сахна төріне Мемлекеттік Туымыздың келтіріліп, Әнұранымыздың шырқалуымен басталып, Бұқар жырау ауданының әкімі Ерлан Құсайынның құттықтау сөзімен ашылды. Бұдан кейін Ерлан Құсайын ауданның әлеуметтік-экономикалық дамуына өлшеусіз үлес қосып, қоғамдық-саяси өміріне белсене араласып жүрген бір топ азаматқа марапат тапсырды.

Атап айтқанда, Қазақстан Республикасы Төтенше жағдайлар министрлігі құрылуының 30 жылдық мерейтой медалі төтенше жағдайлар подполковниктері Дидар Мұстаханов пен Алексей Кудринге табысталып, «Күміс алқа» медалі алты баланың анасы Аянагүл Тұмарға берілсе, облыс әкімінің Құрмет грамотасын «Нұр-Әділ» шаруа қожалығының басшысы Еркін Ахметов, әлеуметтік қызмет ардагері Гүлбағира Шүкенова, Алғыс хатын мәдениет ардагері Любовь Брыньзова, кітапханашы Бақыт Сахимова, мектеп директоры Гүлім Ахатаева, жеке кәсіпкер Александр Извекова, Ақөре ауылының әкімі Әсет Мауаянов, Тұзды мектебінің шаруашылық меңгерушісі Галина Сушко алды.

Келесі кезекте бірнеше адам Бұқар жырау ауданы әкімінің Құр-

мет грамотасы мен Алғыс хатын иеленіп, аудан бойынша өткізілген «Үлгілі ауыл» және «Таза аула» байқауларының жеңімпаздары марапатталды.

Осы байқауда «Үлгілі ауыл» атанған Көкпекті аулына балалар ойын алаңы сыйға тартылып, «Таза аула» байқауында басқалардан озық шыққан Самарқанд ауылының тұрғыны Завила Құдабаеваға Триммер табыс етілді.

Жыл сайынғы аудан әкімінің дәстүрлі «Жігер» сыйлығы, соның ішінде «Жылдың үздік маманы» номинациясында Нұрлыбек Мөжитов, «Жас талант» номинациясында Сәния Әлімжанқызы, «Жылдың жас спортшысы» номинациясында Бөгенбай Севкраев, «Таза Қазақстан» номинациясында Аляксандра Рушпель, «Жастар саясатын жүзеге асыруға қосқан үлесі үшін» номинациясында Бекболат Әметханға беріліп, олар 200 мың теңгеден ақша сертификатына ие болды.

Мерекелік салтанат одан әрі үлкен концертке ұласып, республикалық байқаулардың лауреаттары Меруеш Башай, Медет Осатаев, Азамат Амантайұлы мен Қуандық Төкен ән шырқады.

Бұқар жырау ауданы

Ветеринария бекеті ашылды

Облыста ауылдық жерлердегі ветеринариялық инфрақұрылымды жаңғырту жұмысы жалғасуда. Республика күні қарсаңында Нұра ауданына қарасты Құланөтпес ауылында жаңа модульдік ветеринариялық пункт пайдалануға берілді. Заманауи нысан мал дәрігерлік көмектің қолжетімділігін арттырып, ауылдағы ветеринариялық қызмет сапасын жақсартуға мүмкіндік береді.

Жәлел ШАЛҚАР, «Ortalyq Qazaqstan»

Ауыл шаруашылығы дамыған өңірлер үшін мал басын сақтау мен ветеринариялық қауіпсіздікті қамтамасыз ету айрықша маңызға ие. Құланөтпестегі жаңа нысан да осы міндеттерді жүзеге асыруға бағытталған.

Пункттің ашылу салтанатында Нұра ауданының әкімі Бақытжан Мұқанов ауыл тұрғындары үшін бұл нысанның маңызын атап өтті.

– Бұл – ауыл тұрғындары үшін маңызды оқиға. Былтыр осы жерде медициналық пункт ашсақ, бүгін жаңа ветеринариялық пунктті таныстырып

отырмыз. Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев ауыл шаруашылығын дамыту міндетін қойды. Сондықтан, мұндай игі істің ұлттық мерекеміз қарсаңында өтуінің де ерекше мәні бар, – деді аудан әкімі.

Жаңа ветеринариялық пунктте үш маман қызмет атқарады. Мұнда малға вакцина егу, зертханалық зерттеулерге қан сынамаларын алу және өзге де ветеринариялық шараларды жүргізуге жағдай жасалған. Бұл жануарлар арасында жұқпалы аурулардың алдын алуға, мал басының саулығын бақылауға және ветеринариялық қауіпсіздікті нығайтуға ықпал етеді.

Нысанның ашылуы мамандардың жұмыс жағдайын да жақсартпақ. Ғимарат ыстық және суық су бар. Жанында малға арналған арнайы қора салынған.

мен қамтамасыз етілген. Сонымен қатар, оның жанынан мал ұстауға арналған арнайы қора салынған. Енді ауыл тұрғындары ветеринариялық қызмет алу үшін мамандарды әр үйге шақырмай-ақ, малын пунктке әкеле алады.

Ветеринариялық пункттің меңгерушісі Серік Жапаров жаңа нысанның күнделікті жұмысқа қолайлы жағдай қалыптастырғанын айтады.

– Бұл салада көп жылдан бері еңбек етіп келемін, өз мамандығымды жақсы көремін. Жұмыс жағдайымыздың жақсарғанына қуаныштымын. Мұнда қызметкерлерге қолайлы жағдайдың бәрі қарастырылған. Ғимаратта ыстық және суық су бар. Жанында малға арналған арнайы қора салынған.

Бұрын жануарларға көмек көрсету үшін әр үйді аралауға тура келетін. Енді тұрғындар қажетті ветеринариялық шараларды жүргізу үшін малын осында өздері әкеле алады, – деді ол.

Ветеринариялық қызметтің қолжетімді болуы тек мал шаруашылығының дамуымен қатар, халық денсаулығын қорғауға да тікелей байланысты. Жануарлар арасында аурулардың алдын алу, қақтығыс тексеру жүргізу және қажетті ветеринариялық шараларды орындау – қауіпсіз ауыл шаруашылығы өнімдерін өндірудің маңызды шартының бірі.

Облыстық ветеринария басқармасының мәліметінше, биыл облыстың 70 елдімекенінде модульдік ветеринариялық пункттер ашу жоспарланған. Ал, 2027 жылы тағы 70 осындай нысан салу көзделіп отыр. Бұдан бөлек, аймақта 28 мал қорымын және бес ветеринариялық станция салу жоспарланған.

Нұра ауданында да бұл бағыттағы жұмыстар жалғасады. Жыл соңына дейін ауданда тағы 10 ветеринариялық нысаны пайдалануға беру көзделген.

Сурет облыс әкімдігінің сайтынан

Қарағанды облыстық мәслихатының депутаттығына «Қазақстанның «Байтақ» жасылдар партиясы» қоғамдық бірлестігінен кандидаттардың партиялық тізімін тіркеу туралы

ХАБАРЛАМА

Қарағанды облысының аумақтық сайлау комиссиясы «Қазақстанның «Байтақ» жасылдар партиясы» қоғамдық бірлестігінен төрт адамнан тұратын партиялық тізімін Қарағанды облыстық мәслихатының депутаттығына кандидаттардың тіркегені туралы хабарлайды

Тегі	Аты	Әкесінің аты	Туған жылы	Жұмыс орны, лауазымы	Тұрғылықты жері
Казитов	Сейфул-Малик	Туреханович	1977	«Байтақ «Қазақстан Жасыл-дар партиясы» ҚБ Қарағанды облыстық филиалы, төраға	Қарағанды қ.
Қудеринов Досхан	Мурат Еркеназ	Тасбулатович Маратқызы	1977 2003	«Наше право.КЗ» ЖШС, директор «Ақпараттық талдау орталығы» КММ, бөлім басшысы	Қарағанды қ. Қарағанды қ.
Гапонова	Татьяна	Васильевна	1981	«Қоғамдық келісім» КММ, дирек-тордың орынбасары	Қарағанды қ.

Қарағанды қалалық мәслихатының депутаттығына бір мандатты аумақтық сайлау округтері бойынша кандидаттарды тіркеу туралы

ХАБАРЛАМА

Аты-жөні, тегі	Туған жылы	Жұмыс орны, лауазымы	Тұрғылықты жері	Кім ұсынды
№ 1 бірмандаттық аумақтық сайлау округі				
Ахметбеков Айткен Оралбайұлы	1982	«Аврора Сервис» ЖШС, директоры	Қарағанды қ.	«Ақ жол» Қазақстанның Демократиялық партиясы»
Хмырова Лидия Александровна	1959	«Керуен КЗ» ЖШС, басшы	Қарағанды қ.	«Әділет» партиясы
№ 2 бірмандаттық аумақтық сайлау округі				
Жашкеев Талгат Болатбекович	1975	«Әділет» партиясының Қарағанды қалалық филиалының төрағасы	Қарағанды қ.	«Әділет» партиясы
Усенова Гулбадам Абдималикқызы	1994	«№48 ОШ» КМУ, оқу ісі жөніндегі директорыдың орынбасары	Қарағанды қ.	Өзін-өзі ұсыну арқылы
Жакупов Алмас Кошекovich	1973	«Жусан мед» ЖШС, жүргізуші	Қарағанды қ.	Өзін-өзі ұсыну арқылы
№ 4 бірмандаттық аумақтық сайлау округі				
Есенбаева Асель Ертугановна	1981	«Қарағанды қаласының №1 емханасы» коммуналдық мемлекеттік кәсіпорны, директоры	Қарағанды қ.	«Әділет» партиясы
№ 5 бірмандаттық аумақтық сайлау округі				
Адамбекова Гульнара Жендыковна	1966	«Қарағанды мемлекеттік зоологиялық паркi» мемлекеттік коммуналдық қазыналық кәсіпорнының директоры	Қарағанды қ.	«Ауыл» партиясы
№ 6 бірмандаттық аумақтық сайлау округі				
Богатов Владислав Леонидович	1994	«Алыс жол» ЖШС, Директор	Қарағанды қ.	«Әділет» партиясы
№ 7 бірмандаттық аумақтық сайлау округі				
Маликова Эльмира Амангельдиевна	1976	«Quality Menegement Exsperts» ЖШС директоры	Қарағанды қ.	«Respublica» партиясы»
Чеканова Светлана Викторовна	1975	Жеке кәсіпкер	Қарағанды қ.	«Әділет» партиясы
№ 8 бірмандаттық аумақтық сайлау округі				
Толесов Ербол Уалиевич	1969	«Қарағанды СУ» ЖШС, бас директор	Қарағанды қ.,	«Әділет» партиясы
№ 9 бірмандаттық аумақтық сайлау округі				
Давыденко Любовь Александровна	1975	«Greenwich Trading House» ЖШС, негізін қалаушы	Қарағанды қ.	Өзін-өзі ұсыну арқылы
Шатохина Татьяна Николаевна	1970	Қарағанды облыстық кәсіподақ орталығы, төрағаның орынбасары	Қарағанды қ.	«Әділет» партиясы
Төкен Жантөре Рахманқұлұлы	2002	Қарағанды мемлекеттік мекемесі «Жастар ресурстық орталығы», жастар ісі жөніндегі инспектор	Қарағанды қ.	Өзін-өзі ұсыну арқылы
№ 10 бірмандаттық аумақтық сайлау округі				
Боранов Абзал Серикович	1978	«Береке» мейрамханасы, директор	Қарағанды қ.	«Әділет» партиясы
Смаилов Марлен Жанатович	1997	ҚР аймақтық бөлшек сауда мүлік иелері қауымдастығы, төраға	Қарағанды қ.	Өзін-өзі ұсыну арқылы
№ 11 бірмандаттық аумақтық сайлау округі				
Ким Александр Геннадьевич	1977	Қазақстан теннис федерациясы, Қарағанды филиалының директоры	Қарағанды қ.	«Respublica» партиясы»
Кашкимбаева Саркт Жумағалиевна	1988	ПКХ бойынша КТП «Х.Ж. Мақажанов атындағы көпсалалы аурухана», бөлім меңгерушісі	Қарағанды қ.	«Әділет» партиясы
№ 12 бірмандаттық аумақтық сайлау округі				
Мукашев Саламат Бакытович	1983	«Тұлпар Қарағанды» ЖШС, директоры	Қарағанды қ.	«Ақ жол» Қазақстанның Демократиялық партиясы»
№ 13 бірмандаттық аумақтық сайлау округі				
Тусупов Марат Канатович	1975	1-топ мүтедегі	Қарағанды қ.	Казахстанская партия зеленых «Байтақ»
Карипов Ерназ Еркенович	1992	«Бірлік» республикалық қоғамдық бірлестігінің төрағасы	Қарағанды қ.	«Әділет» партиясы
Сериков Айдос Тулегенович	1985	ОООИ «ХПИ өмір»	Қарағанды қ.	Өзін-өзі ұсыну арқылы
№ 14 бірмандаттық аумақтық сайлау округі				
Абугалиев Бекзат Нуртаевич	1983	Бөкетов атындағы ҚарҰИУ, оқытушы	Қарағанды қ.	Өзін-өзі ұсыну арқылы
Әбілмәжит Бактияр Мейрамұлы	1994	Бөкетов атындағы ҚарҰИУ, оқытушы, докторант	Қарағанды қ.	Өзін-өзі ұсыну арқылы
Аданов Куанышбек Буланович	1979	«Болашақ» академиясы, ректор	Қарағанды қ.	«Әділет» партиясы
№ 15 бірмандаттық аумақтық сайлау округі				
Әбеу Ерасыл Талғатұлы	2000	«KazMedserviceGroup» ЖШС, зертхана директоры	Қарағанды қ.	Өзін-өзі ұсыну арқылы
Алпысбаев Айдар Беркутович	1997	KGP OKB 2, хирург	Қарағанды қ.	Өзін-өзі ұсыну арқылы
Бұзиков Рустам Равильевич	1994	Әбілқас Сағынов атындағы Қарағанды техникалық университеті, ғылыми кызметкер	Қарағанды қ.	«Әділет» партиясы
№ 16 бірмандаттық аумақтық сайлау округі				
Букенов Алтынтөре Жангелдыевич	1974	Ж.Қ.Бөкенов атындағы Қарағанды жоғары колледжі, оқытушы	Қарағанды қ.	«Әділет» партиясы
№ 17 бірмандаттық аумақтық сайлау округі				
Төлегенов Шахназар Бүркітұлы	1999	Қарағанды облысы Төтенше жағдайлар департаментінің, Орталық басқару және білім беру мекемесінің жедел кезекші көмекшісі	Қарағанды қ.	Өзін-өзі ұсыну арқылы
Аленов Темирлан Мейрамбекович	2001	Жұмыс істемейді	Қарағанды қ.	Өзін-өзі ұсыну арқылы
Сериков Зангар Мадиярович	2000	Қарағанды жастар ресурстық орталығы, Қарағанды қаласы әкімдігінің Ішкі саясат департаментінің директоры	Қарағанды қ.	«Әділет» партиясы
№ 18 бірмандаттық аумақтық сайлау округі				
Бейсембаев Арман Балтабекович	1985	Қарағанды пайдалану депосы, «ҰК» ҚТЖ филиалы «Бас инженер»	Қарағанды қ.	«Әділет» партиясы
Темиров Елдос Темирулы	1990	ҚТЖ «Жүк тасымалы», тепловоз машинисі	Қарағанды қ.	Өзін-өзі ұсыну арқылы
№ 19 бірмандаттық аумақтық сайлау округі				
Кайрақпаев Мурат Маратович	1991	Smart Solution IP, Директор	Қарағанды қ.	Өзін-өзі ұсыну арқылы

Акимочкин Андрей Юрьевич	1983	Жеке кәсіпкер «Акимочкин», директор	Қарағанды қ.	Өзін-өзі ұсыну арқылы
Жумабеков Айбек Темирбаевич	1972	Белый Ветер КЗ, Заң мәселелері жөніндегі директордың орынбасары	Қарағанды қ.	«Әділет» партиясы
№ 20 бірмандаттық аумақтық сайлау округі				
Рыспаева Аспет Асылбековна	1981	InLife ЖШС, медициналық клиника директоры	Қарағанды қ.	«Әділет» партиясы
№ 21 бірмандаттық аумақтық сайлау округі				
Кульмуратов Ерлан Рустамович	1993	Жеке кәсіпкер «Кульмуратов», директор	Қарағанды қ.	Өзін-өзі ұсыну арқылы
Кулмуханов Нурхан Гамалович	1990	«Газ РОУД КЗ» ЖШС директоры	Қарағанды қ.	Өзін-өзі ұсыну арқылы
Далибеков Саят Берикович	1993	«Итера КРГ» ЖШС директорының орынбасары, директоры	Қарағанды қ.	«Әділет» партиясы
№ 22 бірмандаттық аумақтық сайлау округі				
Бержимбаева Жанар Серикбековна	1972	Delivero ЖШС, менеджер	Қарағанды қ.	Өзін-өзі ұсыну арқылы
Орымбасарұлы Максат	1987	Коммерциялық өндіріс ұйымы, менеджер	Қарағанды қ.	Өзін-өзі ұсыну арқылы
Дедов Денис Виталиевич	1976	«ДЕДОВ» ЖШС, директор	Қарағанды қ.	«Әділет» партиясы
№ 23 бірмандаттық аумақтық сайлау округі				
Есенбаев Әлішер Дарханұлы	2000	Профессор Х.Ж. Мақажанов атындағы KGPnаPHV MB, резидент-хирург	Қарағанды қ.	Өзін-өзі ұсыну арқылы
Есенов Берик Усенович	1976	КММУ «Қиын өмірлік жағдайдағы адамдарға арналған қайта әлеуметтену орталығы», директоры	Қарағанды қ.	«Әділет» партиясы
№ 24 бірмандаттық аумақтық сайлау округі				
Таджикулов Бобамурат Анварович	1996	Қарағанды қаласының № 4 емханасы, пациенттерді қолдау бөлімінің меңгерушісі	Қарағанды қ.	Өзін-өзі ұсыну арқылы
Шыныбек Улан Серикулы	1979	УЗКО, Қарағанды №5 емханасы директорының емдеу ісі жөніндегі орынбасары	Қарағанды қ.,	Өзін-өзі ұсыну арқылы
Тукеев Нуркен Шакарович	1993	УЗКО, Қарағанды №4 емханасының директоры	Қарағанды қ.	«Әділет» партиясы
№ 25 бірмандаттық аумақтық сайлау округі				
Ахметов Мырзахан Тлеутабылович	1973	«Қарағанда Энерго» ЖШС, 3-ЖЭО, директорының операцияларды басқару жөніндегі орынбасары	Қарағанды қ.	Өзін-өзі ұсыну арқылы
Ержанов Данияр Бакитжанович	1988	«Realprom» ЖШС, директоры	Қарағанды қ.	Өзін-өзі ұсыну арқылы
Гарипов Флор Салаватович	1988	«Қарағанда Энергоцентр» ЖШС, бас директоры	Қарағанды қ.	«Әділет» партиясы
№ 26 бірмандаттық аумақтық сайлау округі				
Абитаев Максат Кадырбекович	1983	Ақниет дүкені, сату жөніндегі кеңесші	Қарағанды қ.	«Әділет» партиясы
Тиялева Алтынай Диясовна	1992	Достар мейрамханасы, әкімші	Қарағанды қ.	Өзін-өзі ұсыну арқылы
Ешмұратов Мәлс Сейтмұратұлы	1976	Олжас құрылыс дүкені, менеджер	Қарағанды қ.	«Ақ жол» Қазақстанның Демократиялық партиясы»
№ 27 бірмандаттық аумақтық сайлау округі				
Муканов Азамат Бахкереевич	1986	Azimut Holding құрылыс компаниясының директоры	Қарағанды қ.	«Әділет» партиясы
Курымбаев Каршыға Айнабекович	1986	Жеке кәсіпкер	Қарағанды қ.	Өзін-өзі ұсыну арқылы
№ 28 бірмандаттық аумақтық сайлау округі				
Мусин Нурлан Скандрбекович	1987	«Максат-С» ЖШС, директоры	Қарағанды қ.	«Әділет» партиясы
№ 29 бірмандаттық аумақтық сайлау округі				
Рахимбаева Алтынай Кабдылманатовна	1970	ООДОМ «Үміт», бухгалтер	Қарағанды қ.,	Өзін-өзі ұсыну арқылы
Елемес Диас	2003	Қарағанды қ. Жастар ресурстар орталығы, жастар жұмысшылары мен бағдарламалары секторларының меңгерушісі	Қарағанды қ.	«Әділет» партиясы
Баранов Анатолий Владимирович	1977	КОФОО «НПК», кызметкер	Қарағанды қ.	«Қазақстан Халық партиясы»
№ 30 бірмандаттық аумақтық сайлау округі				
Құлжамбек Шүкір-жан Елубайұлы	1973	Зейнеткер	Қарағанды қ.	«Ауыл» партиясы
Смагулова Бибигуль Бағдатовна	1989	Союз Экспертиза ЖШС, директорыдың орынбасары	Қарағанды қ.	Өзін-өзі ұсыну арқылы
Ахмет Мұратбек Төлеутайұлы	1978	Зейнеткер	Қарағанды қ.	«Әділет» партиясы

Қарағанды қаласының аумақтық сайлау комиссиясы

Қарағанды облыстық мәслихатының депутаттығына бір мандатты аумақтық сайлау округтері бойынша кандидаттарды тіркеу туралы

ХАБАРЛАМА

Аты-жөні, тегі	Туған жылы	Жұмыс орны, лауазымы	Тұрғылықты жері	Кім ұсынды
№ 1 бірмандаттық аумақтық сайлау округі				
Жетписбаев Аблай Нурболатович	1998	«AB Karaqandy Construction» ЖШС, Жаңа технологияларды енгізу және дамыту жөніндегі директорыдың орынбасары	Қарағанды қ.	Өзін-өзі ұсыну арқылы
№ 2 бірмандаттық аумақтық сайлау округі				
Утугулова Диана Хусайновна	1990	«Қазыбек би атындағы ауданның үйде әлеуметтік көмек көрсету бөлімі» КММ, бөлім бастығы	Қарағанды қ.	Өзін-өзі ұсыну арқылы
№ 3 бірмандаттық аумақтық сайлау округі				
Кабыкенов Айдар Ерболатұлы	1998	«Қазыбек би атындағы ауданның жастар ресурстық орталығы, Ақпарат және мониторинг секторының меңгерушісі	Қарағанды қ.	Өзін-өзі ұсыну арқылы
Ибраева Сауле Темировна	1965	Әлихан Бөкейхан ауданының «Үйде әлеуметтік көмек бөлімі» КММ, бөлім меңгерушісі	Қарағанды қ.	Өзін-өзі ұсыну арқылы
№ 4 бірмандаттық аумақтық сайлау округі				
Пак Вадим Михайлович	1966	« BS Ingeneering» ЖШС, бас жоба инженері	Қарағанды қ.	Өзін-өзі ұсыну арқылы
Зайтов Дамир Кайртаевич	1991	Өзін-өзі жұмыспен қамтушы	Қарағанды қ.	Өзін-өзі ұсыну арқылы
№ 5 бірмандаттық аумақтық сайлау округі				
Курмашева Кызғалдақ Бижекеновна	1969	«Қарағанды қаласының орталықтандырылған кітап үйі» КММ, директорыдың орынбасары	Қарағанды қ.	Өзін-өзі ұсыну арқылы
Омаров Улан Туарович	1988	КММ «Қарағанды қаласының отбасы қолдау орталығы», бөлім жетекшісі	Қарағанды қ.	Өзін - өзі ұсыну арқылы
№ 6 бірмандаттық аумақтық сайлау округі				
Шегенова Гульмира Каиржановна	1976	«Шахтер» МКК, жалпы мәселелер жөніндегі директорыдың орынбасары	Қарағанды қ.	Өзін-өзі ұсыну арқылы
Даримбаева Куралай Зекенқызы	1973	«ORKEN2018» жеке кәсіпорны, директоры	Қарағанды қ.	Өзін-өзі ұсыну арқылы
№ 7 бірмандаттық аумақтық сайлау округі				
Самарбаев Алишер Бауыржанович	1996	«SAMARBAEV SHOW» ЖК, басшы	Қарағанды қ.	Өзін-өзі ұсыну арқылы
Абдигали Саяжан Габикызы	1994	Қарағанды қаласы Қазыбек би ауданының «Үйде әлеуметтік көмек бөлімі» КММ, бөлім бастығы	Қарағанды қ.	Өзін-өзі ұсыну арқылы
№ 8 бірмандаттық аумақтық сайлау округі				
Джагипарова Айман Хамитовна	1967	Қарағанды қаласының әлеуметтік бағдарламалар бөлімінің «Қиын өмірлік жағдайдағы адамдарды қайта әлеуметтендіру орталығы» КММ, әлеуметтік жұмыс жөніндегі директорың орынбасары	Қарағанды қ.	Өзін-өзі ұсыну арқылы
Джолдасбеков Ринат Маратович	1974	«Қазақстан теміржол» ВЧД-13, 1-ші топ теміржол тасымалдаушысы	Қарағанды қ.	Өзін-өзі ұсыну арқылы

Қарағанды қаласының аумақтық сайлау комиссиясы

• ТЕКТИЛЕР ТАҒЫЛЫМЫ

Тарпаң баба

(Аңыз-әпсаналар ізімен)

Төрехан МАЙБАС, жазушы

Ел ішінде Кәрсен Тарпаң бабамыз жөнінде әңгіме көп. Қисассыз бай болған дейді ел әңгімесі...

Мисыз бай болған дейді ұрпақтары бабаларын көтермелеп...

Алалы жылқысы, ақтылы қойы болмаған екен. Сонда байлық қайдан келіп жатыр деп сауалдайды көлденең жұрт.

Міне, қызық, сол Тарпаң бабаңның бірде-бір жұканасы жиырманың сегізінде кәмпескеге ілікпеген екен. Бірде-бір тұқылы не жиырма тоғызда, не отыз бірде, не отыз жетіде халық жауы атанбаған, итжеккенге айдалмаған, тіпті, жер де аударылмапты.

Осыдан барып сөз шығады. Бәлкім, бабамыз орта дәулетті болар деп.

Қазақ даласында бай қашанда ортақ болған. Бай ауылына ертоқымымен жеткен жан жауау қайтпаған. Қалды жараяу жетектеткен.

Сондай себеппен еншілес жатқан Керней елі Тарпаң баба есімін құрметпен атайды. Атағанда мырза деп біледі, сақи деп біледі.

Бай болған соң да мырза болатын жөні бар. Ал сақилығы тумысынан дейді...

Бірақ қазақ баласының түсінігі басқа ғой. Алдында малы жоқ адам кім болса ол болсын, анығы бай емес, бағылан емес.

Қостап жылқы ұстамаған соң бай деп білмейді. Айғыр үйірлі жылқы екінің бірінде болған.

Қатар балатоп жылқы ұстаған Арканың асу бермес, жалпақ жұртқа Бәжең, Бөшекең атанған биі Бәйсейіттің өзі басына күн туғанда осы Тарпаңға жүгінген ғой.

Бәйсейіт те бай болған адам. Оның баласы Нұрлан да бай болған, елге сұратпай беріп Нұрлан мырза атанған адам.

Бөшекеңнің осы баласы патша ағзамдарға ұнай бермеген. Содан барып та қазақ жерінен ұзап Ресей түрмелерінде отырған. Нұрлан қанша отырса да Бөшекең қашанда шығарып алады екен.

Сондағы қайласы – пара береді дейді. Бергенде құм береді екен.

Ал құм Тарпаңда ғана болған!

Құм болғанда ағы...

Құм болғанда сарысы...

Құм болғанда қызылы...

Бұл алтын деген сөз!

Ағы – ақ алтын, сарысы – сары алтын,

қызылы – қызыл алтын!...

Енді түсінікті болар...

Тарпаң бабамыздың кім екендігі!

Сарылы-қызылды бай болған!

Ақшаның буы болады!..

Алтынның буы болады!..

Осы ақша мен алтынның буы Тарпаңды төрге оздырады, ортаға қамшы тастатады.

Осы бумен Сарым Бөкеске барады. Бөкеске барайық, алдағы күндерден бір

хабар болар ма екен деп Бәйсейіт келген екен.

Бөкес жай адам емес. Әулие адам. Айтқаны қолмен қойғандай келеді дейді.

Тарпаң бабамыз да заманында балшы, құмалакшы дегендерді жақтырмаған екен. Бәйсейіт те сондай адам болған дейді.

Бәйсейіт осының алдында Бөкесте болыпты. Ренішпен тарасыпты. Бөкес балаларыңның арты тозады деген ғой. Сонда Бәйсейіт баланы сенің құмалығың бермейді жұмалағым береді деп қайырылмапты.

Содан Бөкеске барады.

Содан Бөкес қырық бір құмалағын шашып жіберсе біреуі қашып тұр дейді.

Содан Бәйсейітке айтыпты:

– Дөңгіл де, төбе де сенен қалады. Сен отырған жерге қайтып біреу отырар ма екен?..– деп.

Бұған Бәйсейіт қапалы болады.

Және айтыпты:

– Төбенің топырағын тауыспасаң да, дөңгілдің ақыры сенен келеді....– деп.

Шынында да Нұрлан Бөшекейнен бұрын өтеді.

Дөңгіл деген Толағай тауының іргесіндегі төбешік еді. Топырағы қызыл екен. Нұрланның мазарын сол Дөңгілдің қызыл топырағымен көтерген дейді. Содан Нұрлан мырзаның бейіті Қызылбейіт атаныпты.

Сол Дөңгілдің топырағымен Бәйсейіт бейітін де көтерген дейді. Тарпаңға келгенде ұзағырақ оты-

рыңқырап қалыпты. Құмалағын үш рет шашты дейді. Үшеуінде де қырықтың бірі оңашалана берді дейді.

– Сенің ақырыңа бапан жетеді екен...– дейді.

– Түйме алтын болып жетеді, – деп және қосып қояды.

Бапан деп қазақ баласы жұмар алтынды айтады.

Соған байланысты Тарпаң бабамызда бапан алтын болмапты. Тараншы атанар жайым жоқ деп жер шұқымаған екен.

Бабамыз алтындарын түйемойнаққа салып сақтайды екен.

Бөшекең құм сұрап келгенде Тарпаң бабамыз:

– Қалағаныңша көсеп ал, – деген екен.

Сонда Бәйсейіт күрегі алды дейді.

– Тәберік деген көшіп жүреді. Бірде ағадан, бірде ініден, – депті.

– Жеңдосқа тәберік жүрмейді, – дейді бабамыз.

Жүрмесе жүрмейтін шығар. Өйткені Бөшекең алғанын қайтарды деген әңгімені ел аузынан естімедік.

Осыны Бодықтың Нарымбегінің қызы Зылия Керней баласына салық етітті:

Жылқысы Өтекемнің бокша-боқша, Нұрланды сатып алған біздің ақша.

Екеу қалып, біреуі шыққанында, Керней қайда жүр еді ақша тапса?

Бодық та, оның болыс баласы Нарымбек те ұйықтап жатып та өлендетеді дейді.

Өтекем деп Тарпанды айтып отыр. Зылияның нағашысы екен.

Осының есесін кейін Омар қайтарыпты. Омар да ақын шалыс болған екен. Кернейде Омардан өткен қамшыгер болмаған дейді. Алайда Бөшекең ақын жүрген жерде шайтан-шайық жақын жүреді деп тыйым салыпты.

Омардың айтқаны:

Бес Бошан бек біледі Нұрлан ерді, Көзіне ілмеген ер көр мен жерді. Қызығын сол бабамның ең әуелі, Қоныштағай, соңынан Кәрсен көрді. Өлтеке ойда жатқан ойлап пайда, Іздесең таптырмайды қашан жайда. Төрімізде отырады төредейін, Сарымның өзі қайда, сөзі майда.

Қазақ даласында қарыз деген жүрмеген. Қарыз арқалаған қазақ баласын да естімедік. Алайда ел ішінде осындай әңгімелер бар.

Сом алтын жинағанды бапаншы дейді.

Қазақ даласында алтынмен шұғылданған жандар туралы айтылады. Алайда алтын жинап бай аталғаны жөнінде әңгімелер айтыла қоймайды.

Сом алтында көз болады дейді. Сол көз көрген адамды өзіне байлайды дейді.

Оның бірі адам да, екіншісі түйме дейді.

Алтын жүрген жерде қашанда түйме жүреді.

Бөкес әулиенің бабамызға айтқаны келген-ау дейсін. Өйткені бабамыз дүниеден озғанда табанда екі қызыл нүкте болыпты...

АСТАНА

• ТАҒЫМ

Бабадан қалған байтақ өнеге

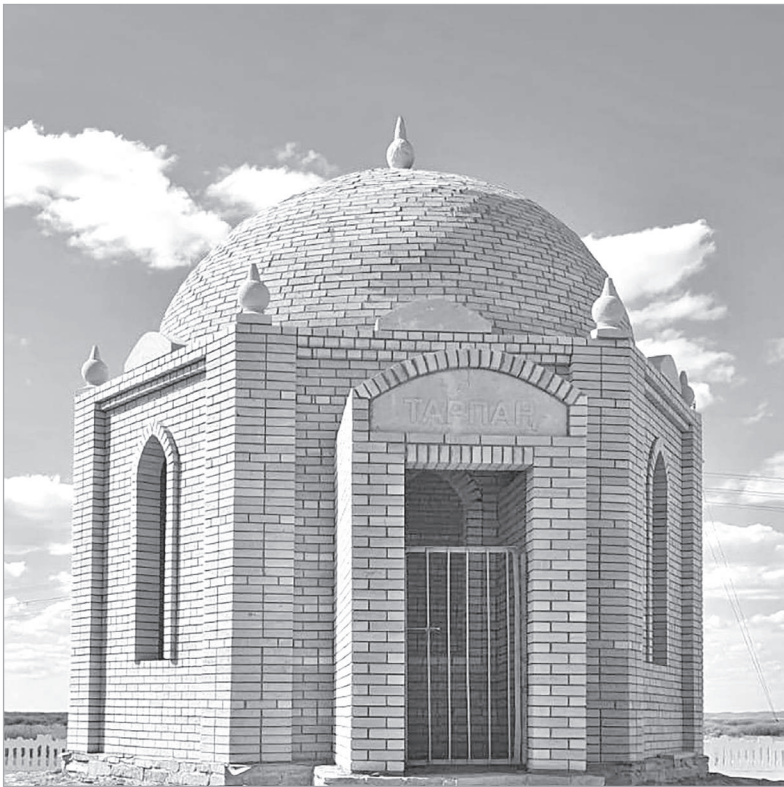
Қазақтың ұлы даласында қаншама тағдыр, қаншама тарих жатыр десеңізші! Сарыарқаның сайын төсінде ғұмыр кешіп, елге еңбегі сіңген, дәулетімен ғана емес, дарқандығымен де жұрт жадында қалған тұлғалар аз болмаған. Олардың әрқайсысы – өткен дәуірдің өнегесі, бүгінгі ұрпаққа жеткен тағылымды тарихтың бір парасы. Уақыт озған сайын сол асылдардың есімін жаңғыртып, өнегелі өмірін өскелең ұрпаққа аманаттау айрықша маңызға ие. Өйткені, ата-бабаның рухына тағзым ету – тек өткенге құрмет көрсету ғана емес, елдік жадымызды жаңғыртып, тамырымызды тереңнен танудың ізгі жолы.

Халқымыз «Өлі разы болмай, тірі байымайды» деген тағылымды сөзді бекер айтпаған. Оның астарында ата-баба аманатына адалдық, өткенге құрмет, келешек алдындағы жауапкершілік жатыр. Қасиетті Құран бағыштап, ас беру, дүниеден озған жақсылардың өнегесін еске алу – қазақтың ежелден қалыптасқан игі дәстүрі. Мұндай тағылымды шаралар бір әулеттің ғана емес, тұтас ағайынның басын қосып, ұрпақ арасындағы байланысты бекемдей түседі.

Биыл біздің әулетіміз үшін де осындай мәні терең, мерейі бөлек жыл болып отыр. Сарыарқа төсінде ғұмыр кешкен арғы бабамыз, заманында елге белгілі дәулетті әрі қайырымды тұлға болған Наймантайұлы Тарпаң бабаның басына ұрпақтары болып күмбезді кесене тұрғыздық.

Ел аузында сақталған шежірелік деректерге сүйенсек, Тарпаң бабамыз 1803 жылы дүниеге келіп, 1893 жылы тоқсан жасында өмірден өткен. Сарыарқаны мекендеген сегіз ата Корсөңнің үшінші баласы Наурызымбеттен тарайтын Қозыбақ аталығына жатады. Наймантайдың ұлы Тарпаң – өз дәуірінің шаруашылық тынысын терең түсінген, іскерлігімен, парасат-пайымымен, қайырымдылығымен ел құрметіне бөленген жан.

Бабамыз қазақ даласында хандық биліктің дәурені аяқталып, жаңа әкімшілік жүйе қалыптаса бастаған кезеңде өмір сүрді. Қарқаралы сыртқы округінде аға сұлтандар билік жүргізген тұста ержетіп, кейін уездік басқару жүйесі орыннан заманды да бастан өткерді. Әулет шежіресінде Қарқаралы уезінің алғашқы

басшысы Т.Ф.Нифантьев қызмет атқарған 1869-1872 жылдары Тарпаң бабамыздың сауда-саттықпен айналысып, көпестер гильдиясының тізіміне енгені айтылады. Бұл дерек те алдағы мұрағаттық ізденістер барысында нақтылай түсуді қажет етеді.

Бабамыз туралы ел аузындағы аңызға бергісіз әңгімелердің бірі – «Ботамойнақ» атанған алтынға қатысты. Жұрт жадында оның саудадан жиган алтыны көлемді қапшыққа толғаны, сол дәулеттің мұқтаж жандарға жәрдемдесуге де жұмсалғаны айтылады. Бұл, бір жағынан, сол замандағы сауда мәдениеті мен шаруашылық қарым-қатынастың сипатын аңғартса, екінші жағынан, Тарпаң бабамыздың ел ішіндегі беделін танытады.

Осы орайда облыстық «Орталық Қазақстан» газетінің 2016 жылғы 7 қыркүйектегі санында жарық көрген Тәжібай Жанаевтың «Жол үстінде» атты қазақи әңгімесін де атап өткен жөн. Онда Тарпаң бабамыздың аңшылықтан дәулет құрап, кейін елге белгілі ауқатты азаматқа айналғаны баяндалады. Әсіресе, қиындыққа тап болған Бәйсейіт байға қолындағы алтынынан жәрдем бергені туралы оқиға бабамыздың кеңпейіл болмысын бедерлей түседі.

Бабамызға қатысты шежірелерде оның көрегендігі, алдағыны болжай білетін қасиеті, рухани болмысы туралы да көптеген әңгіме сақталған. Осындай естеліктерді жинақтап, тарихи деректермен салыстырып, жүйелі түрде зерттеу – келешекке белгілеп отырған маңызды міндетіміздің бірі.

Тарпаң бабамыздың өнегелі жолы ұрпағынан да жалғасын тапқан. Оның Құрманбай, Иманбай, Тышқанбай, Қосыбай, Ыбырай есімді бес ұлы болған. Иманбай мен Ыбырайдың болыстық қызмет атқаруы, Тышқанбайдың қажылық сапарға баруы әулеттің ел басқару ісіне де, имандылық жолына да көңіл бөлгенін аңғартса керек. Кейін осы бес баладан тараған ұрпақ өсіп-өніп, тамырын тереңге жайған іргелі әулетке айналды.

Адам баласының ғұмыры шектеулі болғанымен, артында қалдырған жақсы аты мен өнегелі ісінің ғұмыры ұзақ. Бір ғасырдан астам уақыт бұрын дүниеден өткен Тарпаң бабамыздың есімінің бүгінге жетуі де – соның айғағы.

Бабамыздың мәңгілік тыныс тапқан жері – Шет ауданының аумағында, Жаман Сарысу өзенінің бойында. «Ақсу-Аюлы-Ақадыр» тасжолының солтүстік жағында, Ақадыр кентінен шамамен 15 шақырым қашықтықта орналасқан.

Ұзақ жылдар бойы көктемгі қар суының әсерінен бабамыздың ескі мазары шайылып, әбден тозығы жеткен еді. Уақыт өте келе тарихи орынның бастапқы қалпын жоғалту қаупі де күшейді. Мұндайда ұрпақтың парызы – өткеннің белгісін жоғалтпай, барынша сақтап қалу. Осыны терең түсінген Тарпаң баба ұрпақтары биыл бір жағадан бас, бір жеңнен қол шығарып, қасиетті орынға күмбезді кесене тұрғызуды ісін қолға алдық. Ағайынның ынтымағы мен ортақ ниетінің арқасында игілікті іс жүзеге асты.

Қазақ дүниетанымында ас берудің орны қашанда бөлек. Ас – дүниеден озған адамның рухына Құран бағыштап, оның жақсы істерін жұртшылықпен бірге еске алатын тағылымды жиын. Біздің де басты мұратымыз – бабамыздың байлығын дәріптеу немесе өткен дәуірдің салтанатын әсірелеу емес. Қайта, сол байлықты ел игілігіне жарата білген жомарттық қасиетін, адал еңбегін, азаматтық ұстанымын кейінгіге үлгі ету.

Шын мәнінде, адамнан қалған асыл мұра тек мал-мүлікпен өлшенбейді. Ұрпағына жақсы ат қалдыру, ағайынға қамқор болу, ел алдындағы адамгершілік міндетін адал атқару – кез келген материалдық байлықтан биік құндылық. Тарпаң бабамызға қатысты бүгінге жеткен әңгімелердің біз үшін қымбат болатын себебі де осында. Осы игі ниетпен алдымыздағы 1 қараша күні Ақадыр кентінде Тарпаң бабамыздың кесенесінің қалпына келтірілуіне орай рухына Құран бағышталып, ас беріледі. Аталған шараға бабамыздың ұрпақтары, ағайын-туыс пен ел-жұрт жиналып, өткенге тағзым етіп, тағылымды естеліктермен бөлісуді көздеп отыр.

Бұл басқосу бабамыз туралы бүгінге дейін сақталған деректерді толықтырып, ел аузындағы әңгімелерді жинақтауға да мүмкіндік береді деп сенеміз. Өйткені, бір қарияның жадында сақталған естелік, бір әулеттің сандығында жатқан көне құжат немесе сарғайған сурет тұтас бір кезеңнің тарихын ашуға сеп болуы мүмкін.

Алдағы уақытта Тарпаң бабамыздың өмір жолын тереңірек зерттеп, шежірелік деректерді жүйелеу, ел аузындағы естеліктерді қағазға түсіру, тарихи құжаттармен толықтыру бағытында ізденістерімізді жалғастырмақпыз. Бабамыз туралы арнайы кітап шығару ісіне де алғашқы қадамдар жасалып жатыр.

Өткенін ұмытпаған жұрттың ертені еңселі. Ата-баба рухын ардақтау – өткен күнге ғана көз тігу емес, бүгінгі ұрпақтың бойына тектілік пен жауапкершілік дөнін себу. Біз тұрғызған кесененің де, өткізгелі отырған астың да түпкі мәні – осы.

Бабалардан қалған жақсы сөз өшпесін, өнегелі іс ұмытылмасын. Әр ұрпақ өзінің шыққан тегін танып, ата жолын ардақтап өссе, одан артық қандай мұрат бар?!

Рысбек РАҚЫМЖАНОВ,
Тарпаң бабаның бесінші ұрпағы, кесене жобасының авторы

Сурет автордан

• ІЗЕТ

Еңбек еленген күн

Теміртау қаласында Қазақстан Республикасының ұлттық мерекесі – Республика күніне арналған салтанатты жиын өтті.

Ержан ИМАШ,
«Ortalyq Qazaqstan»

Мерекелік іс-шарада ел тәуелсіздігі, мемлекеттілігін, ұлттық құндылықтары мен туған қаласының дамуына үлес қосып жүрген азаматтардың еңбегі ұлықталды.

Биылғы мерекенің маңызы ерекше. Қазақстан Республикасының тәуелсіздігіне 35 жыл толуы қарсаңында аталып отырған Республика күні ұрпақтар сабақтастығын, халық бірлігін және елдің жарқын болашағына деген сенімді айшықтайды.

Салтанатты жиын барысында Теміртау қаласының әкімі Сапар Сатаев қала тұрғындарын ұлттық мерекемен құттықтап, Қарағанды облысы мен Теміртау қаласының әлеуметтік-экономикалық дамуына қосқан үлесі, кәсіби шеберлігі мен адал еңбегі үшін түрлі сала өкілдеріне Алғыс хат, Құрмет грамотасы және арнайы марапаттар табыстады. Жалпы, 32 азамат пен ұйым өкілдері марапаттар мен құрметті номинацияларға ие болды. Марапатталғандардың қатарында еңбек адамдары, білім беру, денсаулық

сақтау, әлеуметтік қорғау, құқық қорғау, өнеркәсіп, мәдениет және спорт салаларының өкілдері бар. Олардың кәсібіне деген адалдығы, жауапкершілігі мен күнделікті еңбегі қаланың өркендеуі мен тұрғындардың әл-ауқатын арттыруға зор үлес қосып келеді.

Мерекелік жиын концерттік бағдарламамен жалғасты. Қала тұрғындары мен қонақтарына шығармашылық ұжымдар мен жеке орындаушылардың қатысуымен музыкалық және хореографиялық нөмірлер ұсынылды. Концерттік бағдарлама Қазақстан Тәуелсіздігінің 35 жылдығына, ұлттық мәдениетке, отансүйгіштікке, халықтар достығына және туған жерге деген сүйіспеншілікке арналды.

Республика күні – мемлекеттіліктің, ел бірлігінің және ортақ болашақ үшін жауапкершіліктің символы. Бұл мереке Қазақстанның басты байлығы – оның халқы екенін, ал азаматтардың жасаппаз еңбегі мен белсенді ұстанымы елдің әрі қарай дамуының негізі екенін тағы бір мәрте айқындай түсті.

ТЕМІРТАУ

Қарағанды облысы бойынша Ішкі мемлекеттік аудит департаментінде мемлекеттік қызметшілерінің Ар-намыс кодексінің, «Мемлекеттік қызмет» және «Жемқорлыққа қарсы күрес туралы» Заңдарының нормаларын департамент қызметкерлерінің бұзу фактілерін хабарлау үшін 8:30-18:00-ге дейін жұмыс тәртібімен 56-31-35, 56-25-82 сенім телефондары қызмет етеді. Жеке және заңды тұлғалардың өтініштеріне арналған электрондық мекенжайы fink.kar@minfin.gov.kz

Д

Хабарландыру!

Қарағанды облысы Қарқаралы ауданында қатты пайдалы қазбаларды 2026 ж. 7 ақпандағы № 4061-ЕЛ қатты пайдалы қазбаларды барлау лицензиясы бойынша берілген аумақ шегінде барлау жоспарына арналған «Қоршаған ортаны қорғау» бөліміне жария талқылаулар арқылы қоғамдық тыңдаулар өткізіледі. Жобалық құжаттама материалдары ndbecology.gov.kz порталында қол жетімді болады, ескертулер мен ұсыныстар 05.11.2026 ж. бастап 5 жұмыс күн ішінде қабылданады, тел.: +777574650338, bkazanbay@bk.ru. Географиялық координаттары: 49°32'00", 75°43'00".

Бастамашы: ЖК «Silk Trade Ltd.», мекен-жайы: ҚР, Астана к., Есіл ауданы, Әлихан Бөкейхан көшесі, 29/42, БСН 210640900091, тел.: +777574650338, 17177883@qq.com. Жергілікті атқарушы органның электрондық поштасы мен пошталық мекен-жайы: Қарағанды облысының табиғи ресурстар және табиғатты пайдалануды реттеу басқармасы, ҚР, Қарағанды к., Лободы көшесі, 20, pr.resurs@krg.gov.kz, тел:+7 (7212) 56-41-27.

Объявление!

Проводятся общественные слушания в форме публичных обсуждений по проекту «Раздел охрана окружающей среды к плану разведки твердых полезных ископаемых в Каркаралинском районе Карагандинской области в пределах территории, предоставленной по Лицензии на разведку твердых полезных ископаемых № 4061-ЕЛ от 07 февраля 2026 года.

Инициатор: ЧК «Silk Trade Ltd.», адрес: РК, г.Астана, район Есиль, ул.Әлихан Бөкейхан, 29/42, БИН 210640900091, тел.: +777574650338, 17177883@qq.com. Проектная документация доступна на портале ndbecology.gov.kz, замечания и предложения принимаются с 05.11.2026 года в течение 5-ти рабочих дней тел.: +777574650338, bkazanbay@bk.ru. Географические координаты участка: 49°32'00", 75°43'00".

Электронный адрес и почтовый адрес местного исполнительного органа: Управление природных ресурсов и регулирования природопользования Карагандинской области: РК, г.Караганда, ул.Лободы, 20, pr.resurs@krg.gov.kz, тел:+7 (7212) 56-41-27.

№343

Жерлестер жүлдемен оралды

Жапонияның Нагоя қаласында өтіп жатқан V Пара Азия ойындары өз мәресіне жетті. Дүбірлі додада қарағандылық 10 параспортшы спорттың үш түрі бойынша бақ сынап, ел намысын қорғаған. Нәтижесінде, жерлестер ел қоржынына 1 алтын, 5 күміс және 2 қола жүлде салып, олжамен оралды. Одан бөлек, 2028 жылы АҚШ-тың Лос-Анджелес қаласында өтетін Паралимпиада ойындарына жерлестер үш бірдей лицензия жеңіп алды.

Сурет дене шынықтыру және спорт басқармасынан

Ербол ЕРБОЛАТ,
«Ortalyq Qazaqstan»

Байрақты бәсекеде топ жарып, жеңіспен оралған жерлестерді Қарағанды теміржол вокзалынан туған-туыстары, жанкүйерлері мен спорт сүйер қауым ыстық ықыласпен қарсы алып, зор сый-құрмет көрсетті. Тосып алу рәсіміне облыстық дене шынықтыру және спорт басқармасы басшысының орынбасары Нұрлан Әшірбек арнайы қатысып, спортшылар мен олардың бапкерлерін жарқын жеңісімен құттықтады.

Аймақ спортшыларының ішінде ең көп жүлде пара жүзу спортынан қоржынға түсті. Команда көшбасшысы Диас Кенжебек 100 метрге арқамен жүзу сынның қарсылас шак келтірмей І орынды иеленді. Әрі осы бәсекеде Азия рекордын жаңғырттып, Паралимпиада ойындарына лицензия жеңіп алды. Сондай-ақ, Диас 200 метрге кешенді жүзу және 100 метрге еркін әдіспен жүзу бәсекесінде ІІ орыннан

көрінесе, 100 метрге баттерфляй әдісімен жүзде қола жүлдеге қол жеткізді.

— Осы додадан төрт бірдей медаль еншілеп қайттым. Осы төртеуінің ішіндегі алтын медаль — мен үшін ең қымбат, ең ыстық марапат. Бұлай бағалауым оның түсі мен салмағында емес. Осы күнге дейін жүріп өткен соқтықпалы жолымның, бастан өткерген қиын-қыстау кезеңдерімнің өтеуі деп білемін. Осы алтынға қарасам, маңдай тер мен жылдар бойғы қажырлы еңбегім көз алдыма оралады. Енді Паралимпиада ойындарына дайындалуым қажет, — деді Диас Кенжебек.

Сонымен қатар, тәжірибелі спортшы Наталья Звягинцева 4x50 метрлік кешенді эстафетада және 4x50 метрлік еркін стильдегі эстафетада қос күміс медальді еншілессе, Роман Потапов 100 метрге арқамен жүзу қашықтығында мәре сызығын үшінші болып кесіп, екеуі де Паралимпиада ойындарына жолдама жеңіп алды.

• БОКС

Даңқтының дәстүрлі турнирі

Қарағандыда XXX жазғы Олимпиада ойындарының чемпионы, Вэл Баркер кубогының иегері, Қазақстанның еңбек сіңірген спорт шебері Серік Сәпиевтің жүлдесіне арналған XIV халықаралық бокс турнирі өз мәресіне жетті. Биыл дәстүрлі додаға еліміздің 12 облысынан және Өзбекстан, Қырғызстан, Моңғолия мен Тәжікстаннан келген 320 спортшы қатысып, шаршы алаңда өзара мықтыны анықтады. Чемпионаттың ашылу салтанатына Құрылтай депутаты, грек-рим күресінен Бейжің Олимпиадасының күміс жүлдегері Нұрбақыт Теңізбаев пен облыстық дене шынықтыру және спорт басқармасының басшысы Нұркен Нұратов қатысып, жылы лебізін білдірді.

тоқталды. Сонымен қатар, облыс әкімінің атынан Серік Сәпиевтің иығына оқалы шапан жауып, құрмет көрсетті.

— Турнирдің ашылу салтанатына келіп, қолдау көрсеткен барлық достарым мен әріптестеріме шынайы алғысымды білдіремін. Өзге елдерден келген қонақтарымызға ерекше сәлем жолдаймын. Басқарма басшысы Нұркен Қанатұлына ұйымдастыру жұмыстарын тікелей бақылап, жан-жақты қолдау көрсеткені үшін алғыс айтамын, — деді Серік Жұманғалиұлы.

Нұрбақыт Молдахметұлы сөз алып, спортшыларға сәттілік тіледі.

— Жарысқа қатысып жатқан жас боксшыларға сәттілік тілеймін. Биыл 14-ші рет ұйымдастырылып отырған бұл турнирдің жоғары деңгейде өтуіне қолдау көрсеткен облыс әкімдігіне, спорт басқармасына және демеушілерге алғыс білдіремін. Жас спортшыларға Серік ағаларының жолын берсін. Көк Туымыз көкте

желбіреп, жеңісті күндеріміз көп болсын! — деді Құрылтай депутаты.

14 жастағы қарағандылық Ерсұлтан чемпионатқа тыңғылықты дайындықпен келіпті. Бокспен айналысып жүргеніне алты жылдан асқан жас спортшы осы уақыт ішінде талай белесті бағындырған. Облыстық чемпионатта қола жүлдеге қол жеткізсе, ел біріншілігінде топ жарып, үздіктер қатарынан көрінген. Енді ол бұл додада 44 келі салмақ дәрежесінде бақ сынап, чемпионаттағы алғашқы кездесуін де сәтті бастаған. Өзі Әлия Молдағұлова атындағы спорт мектеп-интернатында жаттығады екен. Өкінішке орай, жас спортшы жүлдегерлер қатарынан көріне алмады.

— Бұл чемпионатқа ұзақ уақыт бойы дайындалдым. Соның нәтижесінде алғашқы қарсыласым тәжікстандық боксшыны жеңіп, келесі кезеңге өттім. Дегенмен, бұл додада осал қарсылас жоқ. Менің салмақ дәрежеме ірі жарыстарда топ жарып, жеңіс тұғы-

рынан көрініп жүрген қостанайлық және елордалық боксшылар бар. Олармен әзірге басқа турнирлерде кездескен емеспін. Осы чемпионатта өкінішке қарай сол қарсыластарымнан айламы асыра алмадым, — деді қарағандылық жас боксшы.

Жалпыкомандалық есепте ұлдар арасында өткен бәсекеде үш алтын, екі күміс және 11 қола жүлде еншілеген қарағандылықтар көш бастады. Одан кейінгі сатыға бір алтын, екі күміс және екі қола жүлдемен елордалықтар табан тіреді. Ал, үздік үштікті Түркістан облысының спортшылары бір алтын және бір күміспен түйіндеді. Қыздар арасындағы бәсекеде бес алтын, екі күміс және екі қола жүлдемен шымкенттіктер топ жарса, ІІ орынды үш алтын, бір күміс және екі қоламен — Алматы облысының, ІІІ орынды екі алтын, үш қоламен — Ұлытау облысының спортшылары еншіледі.

Сурет облыстық бокс федерациясынан

• ДЗЮДО

Татамиге талаптылар шықты

Балқаш қаласында дзюдо күресінен жасөспірімдер мен қыздар арасында спорт саңлағы Руслан Ильябеаевты еске алуға арналған ашық біріншілік басталды. Биыл онының рет ұйымдастырылған дәстүрлі жарысқа 120 спортшы қатысып, бозкілемде өзара мықтыны анықтады. Бұл жолғы дода бұрынғыдан ауқымды сипат алып, республикалық деңгейде өтті.

Нұрдос КӘРІМ,
«Ortalyq Qazaqstan»

2011-2012 жылдары туған жасөспірімдер мен қыздар арасындағы жарысқа сегіз команда жиналды. Спортшылар 18 салмақ дәрежесі бойынша сынға түсуде. Оның сегізі қыздарға, оны ұлдарға арналған. Ұлдар арасындағы ең жеңіл салмақ 38 келіден басталса, ең жоғары салмақ дәрежесі 81 келіден асады. Бұл біріншілік — бозкілемде өзіндік із қалдырған балуанның есімін ұлықтап, оның өнегелі жолын кейінгі буынға үлгі етуге бағытталған тағылымды шара. Сонымен қатар, турнир жас дзюдошылардың шеберлігін шыңдап, Балқаш қаласындағы күрес спорттының дамуына серпін беріп келеді. Жарыстың тарихына тоқталған жеке сайысынан мамандандырылған балалар мен жасөспірімдер спорт мектебінің жаттықтырушысы Нұрлан Омаров оның алғашқы қадамдарына Русланның ағасы Роллан Ильябеаевпен бірге атсалысқанын айтты.

— Алғашында жарысты қалалық деңгейде бастадық. Кейін облыстық дәрежеге көтеріліп, бүгінде республикалық турнирге айналды. Осы Балқаштағы жеті жыл бойы жарысты үзбей ұйымдастырдық. Русланның ағасы Роллан да

зор қолдау көрсетті. Екеуміз бірігіп, осы істің бастауында тұрдық. Қазір турнирдің ауқымы кеңейіп, қатысушылардың қатары артып келеді. Алдағы мақсатымыз — жарысты республикалық күнтізбеге енгізіп, спорт шеберіне үміткер нормативін орындауға мүмкіндік беретін деңгейге жеткізу. Русланның өзі де республикалық турнирлерде жеңіске жеткен мықты балуан еді. Сондықтан, оның атындағы жарыстың осылай жалғасын табуы біз үшін маңызды, — деді Нұрлан Омаров.

Спортшы небәрі 32 жасында өмірден озды. Қысқа ғұмырында талай белесті бағындырып, сонында жарқын із қалдырған Русланның есімі бүгінде осындай жарыстар арқылы жаңғырып келеді. Марқұмның ағасы Роллан Ильябеаев үшін бұл турнирдің орны бөлек.

— Руслан кішкентайынан күреске қажын болды. Оң үш жасынан дзюдомен айналысып, талай жарысқа қатысты. Республикалық және халықаралық турнирлерде спорттың саңлағы атанды. Оның жетістіктеріне отбасымызбен бірге қуандық. Әсіресе, әкеміз Русланның спортпен айналысуына көп қолдау көрсетті. Өкінішке қарай, бауырымыз ортамыздан ерте кетті. Бірақ, оның соңында ұрпағы, туған-туысы, достары қалды. Екі ұлы — Нугреден мен Нұрәли жары Динара қалды. Ұлы Нұрәли әке жолын жалғап,

дзюдомен айналысып жүр. Біз үшін бұдан асқан қуаныш жоқ, — деді Роллан Ильябеаев.

Сондай-ақ, ол жарыстың ұйымдастырылуына қолдау көрсеткендерге алғысын білдірді. Атап айтқанда, Балқаш қаласының меценаты Серік Қасымбековке, қазақ күресі мен дзюдо федерациясының өкілі Шотбай Тоғызбайұлына, жеке кәсіпкер Наталья Болдачоваға, «Актеңіз» спорт кешені директоры Айдын Тәтибековке,

кәсіпкерлер Сұлтан Микеевке, Дәурен Мәдениетұлына, Русланның сыныптастары мен достарына, туған-туыстарына ризашылығын жеткізді. Марқұмның анасы Рымкеш пен жары Динара үшін де бұл жарыстың мәні терең.

Жарыс қорытындысы бойынша қыздар арасында 44 келі салмақ дәрежесінде «Жас сұңқар» спорт мектебінің балуаны Т.Жарылқасын топ жарса, 48 келіде осы мектептің өкілі А.Сабыр жеңіс

тұғырынан көрінді. Ал, 52 келі салмақта «Жаңа Ұрпақ» спорт клубының спортшысы А.Сақтай, 57 келіде А.Акимжанова және 63 келіден жоғары салмақта А.Шакижанова қарсыластарынан басым түсіп, үздік атанды.

Ұлдар арасындағы белдесулер де тарысты өтті. 38 келі салмақта «Намыс» спорт кешенінің өкілі М.Рахметулла жеңімпаз атанып, үздік техникасы үшін арнайы белбеумен марапатталды. 42 келіде осы кешеннің балуаны Н.Төлегенұлы топ жарды. Ал, 55 келі салмақта «Ангар» командасының спортшысы Ж.Қанат жеңіске жетіп қана қоймай, белдесуегі шеберлігімен ерекшеленіп, үздік техника үшін белбеу тақты.

Сондай-ақ, 60 келі салмақта «Барс» спорт кешенінің балуаны Е.Бейбіт, 66 келіде Әлия Молдағұлова атындағы спорт мектеп-интернатының өкілі Н.Қайырханов, 73 келіде осы оқу орнының спортшысы И.Ульсантаев жеңімпаз атанды. 81 келі салмақта «Жаңа Ұрпақ» спорт клубының балуаны Д.Джаханов қарсыластарынан басым түссе, 81 келіден жоғары салмақта Д.Маралбек үздік нәтиже көрсетті.

Бұдан бөлек, О.Рахметулла мен А.Боранбаев та белдесулердегі шеберліктерімен көзге түсіп, үздік техникасы үшін арнайы жүлделерге ие болды. Осылайша, жас дзюдошылар өздерінің дайындығы мен табандылығын танытып, Руслан Ильябеаевты еске алуға арналған дәстүрлі турнирдің жоғары деңгейде өтуіне үлес қосты.

БАЛҚАШ

Сурет автордан

 Қарағанды облыстық қоғамдық-саяси газеті		Телефондар: Бас редактор: 43-38-53 Бас редактордың орынбасары: 43-58-08 Интернет-редакция редакторы: 43-38-33 Жауапты хатшы: 43-49-72 Жарнама, факс: 8-701-185-82-14;		«БанкЦентрКредит» АҚ ҚФ Есеп-шот: kz50826MOKZTD2003131, БИК КСJBKZKX БИН 000840001412			
Құрылтайшысы: облыс әкімдігі МЕНШІК ИЕСІ: «Saryarqa Aqparat» ЖШС		Таралымы 3 165 №119 тапсырыс. Индекс 65484 Офсеттік басылым. Көлемі 4 баспа табақ.					
Директор Қайрат Жүнісұлы ӘБІЛДА Директордың орынбасары Станислав Альбертович ПЕСНЕВ Директордың орынбасары Ғалия Боранқұлқызы БАСТЕНОВА		Бас редактор Е.К. МҰСАБЕК Бас редактордың орынбасары Қ.А. АЙТЖАН Сайт редакторы А.Ә. СОВЕТ Жауапты хатшы С.Б. ПИЯШ		Меншікті тілшілер: Ақтоғай, Шет, Балқаш, Приозерск: 8-702-293-13-70 Қарқаралы, Нұра, Осакаров: 8-702-216-73-50 Теміртау, Саран, Шахтинск, Абай, Бұқар жырау: 8-775-189-33-19		Газет Қазақстан Республикасы Ақпарат және Қоғамдық даму министрлігінің Ақпарат комитетінде қайта тіркеуден өтіп, 2020 жылғы 15 желтоқсанда № KZ18VPY00030163 куәлігі берілді. Газет сейсенбі, бейсенбі, сенбі күндері шығады. Мекенжайымыз: 100009, Қарағанды қ., Әлімхан Ермеков көшесі, №33 Ұй.	
		Электрондық пошта: ortalyk.kz@gmail.com; ortalyk.kaz@mail.ru Жарнама бөлімі: ortalyk.reklama@mail.ru		Газет жеткізілмесе 41-26-82, 43-57-88 телефонына хабарласыңыздар.			
				Бағасы келісім бойынша «Типография Арко» ЖШС баспаханасында басылды. Қарағанды қ., Сәтбаев к., 15. Газеттің компьютерлік орталығында теріліп, беттелген. Кезекші редактор Жәлел ШАЛҚАР			